

Dieses Werk wurde Ihnen durch die Universitätsbibliothek Rostock zum Download bereitgestellt.

Für Fragen und Hinweise wenden Sie sich bitte an: digibib.ub@uni-rostock.de

Johann Affelmann Heinrich Varenius

Disputatio Theologica & Scholastica De Philippismo Fugiendo

Rostochi[i]: Pedanus, 1616

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn737584424>

Druck Freier Zugang

Virt. H. Karen
F. Affelmann,
R. U. theol. 1616.

Z Y N O E N.

33

Disputatio Theologica
& Scholastica
DE
PHILIPPISMO
FUGIENDO:

In quâ

P R E S I D E

IOHANNE AFFELMANNO
S. S. THEOLOGIÆ DOCTORE ET
in inelyta Academia Rostochiensi Profes-
sore ordinario

— *Publicè respondebit*
HENRICUS VAREN

Hervordiæ - Westphalus.

*In Auditorio magno, ad diem Augusti
boris à sexta matutinis.*

Rostochi
Typis exscrispit Joachimus Pedanus Acad. Typ.
Anno M. DC. XVI.

33

THEISIS I.

Non Agni omnino nominis ORIGENEM, quem & Adamantium scriptores appellant, in tertia, ut quidam volunt, vel, quod rectius dici puto, secunda, Ecclesiaz Novi Test. extate fuisse, certum est: ita, ut missis alienioribus ad locum Apocal. 8. v. 10. 11., Lyris de Pelagio, Arete de Diabolo, *Artopas & Brighmanni* de Antichristo, Papa, Toffani de Principibus à pietatis norma deficientibus & fortè Juliano Apostata in specie, Eglii & Neperi de Mahometo, Szegedini & D. Chytr. de Samosateno & Ario, Arety & Marlonati de hereticis superiorum & nostrorum temporum conjunctim, interpretationibus; itemq; Riberæ explicatione literali & historica, certè nugacissimâ, ut & illorum absurdissimâ glossâ, qui de excisione gentis Cananea interpretantur, quasi Joannes vidisset non quæ futura sed quæ aliquot mille annis ante facta sunt, explosis, loco hoc Apocalipseos, per MAGNAM STELLAM, cum D. Luthero, & Flacio, ORIGENEM à Spiritu S. notari, planè existimem.

Qui Alexandriæ publicè Philosophiam Platonicam, aliasq; humaniiores literas, circa annum ztatis 18, & postea Panteno succedens Theologianam profiteri coepit, tanta celebritate, ut famam eruditioñis, prudentiæ, & vita Origenicæ exciti ex remotissimis etiam terris ad eum confluerent; quemadmodum ipse testis est. Hinc Patronum natus, divitem non minus quam liberalem; Ambrosium, non illum Mediolanensem Episcopum, sed præfectum aulicum, quem à Valentianorum erroribus ad fidem converterat, apud Euseb. lib. 9. c. 27. & 21; qui non solum auctor fuit Origeni, ut commentarios in scripturam ederet, sed & ut facilius labor scribendi procederet, septem ei adjunxit & aluit Notarios, & puellas non pauciores, ad scribendum exercitatas, qui invicem sibi per horas succederent. Unde factum, ut Origenes universum Codicem sacrum, Suida scribente, intra 12. annorum spatum, commentando absolveret, Arabum hæresin de mortalitate animarum reprimere, & præter commentarios innumerabiles, aliquot millia librorum (6000. libros) ederet, ut Hieronymus ipse exclamat: Quis nostrum tanta potest legere, quanta ille scripsit! Vide Origenis laudes apud Nicephor. per totum fere librum s. Ecclesiast. bistor. Hieron. in Epistola ad Pammacium & Oceanum.

A 2

J. Tan-

Origen.
qui

6000 libros
edidit patr.
Commentarios
in lib. sac. va.
nos

3. Tantus vir, seculi istius summum Oraculum, quām multos errores, suis in libris, edidit! quām, ē cōelo cadens, juxta vaticinum Apocalypses, flumen scripturæ, cum multarum animarum interitu, corrupti! quām insulsiis interpretationib⁹, scripturæ nimium admiscens philosophiam, scripturam obscuravit; ita ut Lutherus scribat, nullos scriptores Ecclesiasticos ineptius & absurdius tractasse sacras literas, quām Origenem, & Hieronymum de serb. arbitrii. Hic est, qui, 1. Primus heres̄ Arianæ auctor extitit, dura inæqualitatem inter Deum Patrem Filium & Spiritum S. constituit, Filiū non eo gradu notitiae novissime Patrem quo Pater novit Filium, sensat, & Spiritum S. ministrum vocavit: qui 2. Sicut Christus in terra pro hominibus passus est: ita in ære pro angelis passurum, qui 3. Ante hunc mundum fuisse alium, & post hunc alium, & post illum rursus alium futurum, 4. legem hominibus servatu non esse impossibilem docuit, qui 5. Dæmones & impios damnatos adhuc salvandos credidit, 6. animas hominum præexistit in cœlo, antequam demitterentur in corpora, & aliquid, ob quod in corpora detruderentur; egisse, somniavit, 7. peccatum Originis abnegavit, 8. Purgatorium, in quo post hanc vitam quidam à peccatis purgantur, statuit, 9. qui viam Pelagianis & Pontificijs parando, causam justificationis operibus ascripsit, 10. de resurrectione corporum, pios non eadem, que hic, membra esse habituros, impiorum autem corpora non resurrectura, deliravit, & alia ejusmodi habuit, quibus sana doctrina in absinthium animarum conversa est. Vide de his Nicephorum l. 17. c. 27. & 28. fol. 1090. & seqq. Honorium de heresib⁹ pag. 6. Augustin. tom. 5. part. 2. pag. 641. 642. tom. 6. oper. p. 23. Epiphani. tom. 1. p. 172. & seqq. Ipse etiam Origenes, instar Caiphæ, necius veritatem prolocutus, de se, contra se, contra celsum lib. 8, omne heresium genus se callere, inq; omnibus exercitatum esse, solemniter fatetur. Neq; est, ut nobis objicias, Socratem, qui lib. 6. histor. Eccles. c. 13. operose Origenem defendit, calumniatores & maledicos eos appellans, qui, quæ Origenes tradidit, reprobendere conati sunt, vel Ruffinum, qui in apologia pro Origene contendit, plerosq; errores, in ejus libris extantes, à calumniatoribus esse insertos, vel Ioannem Hierosolymitanum Episcopū, & Pamphilum Martyrem, qui itidem Origenis patrocinium suscepere; vel illa, quæ fortè ex Erasmi censura de operibus Originis, adduci possent, obtendas, & cum nostræ ætatis scriptoribus, Sixto Senenii, Gilberto, Genebrardo, Originis defensionem suscipias; Nam id frustra fieri, jam ante Hieronymus, citata superius Epistola, ostendit, ubi Originis opera, dicto modo depravata non esse, monstrat, ita, ut insuper ipsum Originem errores suos confessum esse, eoq; nomine, penitentiam egisse, assertat, Epistola ad Fabianum Romanum Episcopum, quo & illud pertinet, quod Epiphanius Originem anathemate ferit, itemq; quod Nicephorus l. 5. c. 32, cum Suidas in dictione Originem, Origenem nimia timideitate ad Christi abnegationem addu-

ctum.

etum fuisse, & postmodum in Ecclesia Hierosolymitana, postquam ab Ecclesia Christi per excommunicationem proscriptus exularet, lacrymis id publicè testarum fuisse & deplorasse, confirmat. Confer quæ contra Sixtum & Gilbertum pontificis, disputarunt hanc in rem, Pontificij, Baronius tom. 4. anno 256. sct. 40. Greifser. lib 2. de libris prohibitis c. 10. Ribera in proemio in Malachianum. 10. p. 772. Et Scultetus Theologus Heidelbergensis, alias infelix librorum Origenis censor, pars. 1. medulla Theol. Patr. p. 163 existimat, si omnia Origenis scripta extarent monumenta, animadversurum lectorum, in omnibus ferè Theologiarum locis, contrarias in Origenis scriptis reperiri sententias.

4. Ceterum lapsus hi Origenis ita publicitus non innotuissent, nisi Ambrosius, nimis Origenis amator & admirator, illa, quæ secretò Origenes composuerat (ut sit cum viri alioquin boni aliorum ingenia & labores nimium admirantur) edidisset in publicum, & nisi Arrius, quæ in solis chartis Origenis silentio testa jacebant, divulgasset, Hieronymo & zonara testibus loc. cit. Arriani certè cum nomen Arij, properea, quod in synodo Nicena damnatus esset, vehementer exosum esse intelligerent, non amplius Arriani, sed Origenistaræ diciverunt: ut ex Apologia Hieronymi aduersus Ruffinum apparet. Quod Origenistarum nomen etiam ab antiquis Patribus, Hieronymo, ob quasdam Origeni tributas laudes, tributum legimus. Quæ caussa est, cur Hieronymus ad avertendam omnem à se fassorum Origenis dogmatum suspicionem, in apologia aduersus Ruffinum, scripta ejus appelleret venenata, vim scripturis facientia, alibi ut in Epistola ad Agustum, in libro aduersus errores Joannis Hierosolymitani, in Epistola ad Pamphilium, ejus errores recenseat, cuius laudarit ingenium, non fidem, quem commendari ut interpretem, non ut dogmatistam, & cum singulari juicio libros Origenis legendos moneat ad Tranquillinum Epistola 76, ne audiamus illud Prophetæ: ut his qui dicunt bonum malum, & malum bonum, qui faciunt amarum dulce, & dulce amarum. Conf. Cassiodorum lib. de divin. lectio, c. 1. Et sane nullius unquam de Doctoris in Ecclesia nomiae, inter viros excellentissimos, apud Patres, plures obortas fuisse contentiones, quam de scriptis Origenis, fatebitur, qui, non Thynni more, limis aut altero tantum oculo, Patres inspexerit; quibusdam ea damnantibus, quibusdam defendentibus, quibusdam (inter quos & Augustinus fuit antequam eruditus ab Hieronymo) dubitantibus.

5. Hujus Origenis apostatae auctoritate apostasianam suam ad Calvinianos, in articulo de cena Domini, tuerit, PHILIPPUS MELANCHTHON, in judicio, quod nimis Calvinisticè scripsit, ad Electorem Palatinum Fridericum anno 1559. Quid mirum? cum eicada cicada chara sit, cum unius, cuius Origenes, Philippus farinæ fuerit, & ovum ovo, lac lacti, non tam sit simile, quam tempora Origenis temporibus Philippi Melanthonis. Vera me dicere,

A. prim-

Principio disputationis hujus, non demonstrabo, ne idem bis repetam, quia
hæc de Philippo instituta & plenè evoluta disputatio, abundè cordato lectori id
ipsum confirmabit. In qua, absq; ullis verborum lenocinijs, id quod res est,
quâ demum curq; fiat vicinorum querundam gratiâ, dicturus sum, id nempe
quod ex utilitate Ecclesiarum vicinarum esse, multi, cum dolore, mecum animad-
vertunt.

6. De sapientissimo inter homines, post Christum, quis ille fuerit, in-
ter Theologos quæstio est. Ego Adamum fuisse statuo. Pererius, Apo-
stolos fuisse disputat lib. 5. pag. 169, quod nego, 1. quia Apostoli ex parte
cognoverunt 1. Cor. 13. 6. 9. 2. quia in hac vita imago Dei, que erat in Ada-
mo, quantum scientiam attinet, plenè non restituitur. Alij Salomonem fu-
isse contendunt, quia 1. Reg. 3. 6. 12 omnibus hominibus dicatur sapientior:
Sed & hoc nego: nam illud scripturæ elogium, intelligendum est, vel de homi-
nibus post lapsum, vel, quod, non sine ratione, probabilius puto, de Regibus I-
rael prioribus, & quidem ut Dn. D. VVellerus ostendit, de rebus tantum Po-
liticis; cum divinarum scientiæ, & Prophetiæ dono David Salomonem longè su-
perarit. At novi Reformatores Calvinistici, qui Philippistaræ lubentius audiunt
primas Philippo Melanthoni dubio procul deferent, quem ita suspiciunt, ut a-
postolian, in illo, à nostris licet oculariter demonstratam, tamen agnoscere no-
lint, quasi in hunc cadere non potuisset, cuius tamen ipse Adamus obnoxius fa-
tus est.

7. Erunt, qui in principio nobis occurrent, & inter hos fortè viri in-
genui, & nondum Calvinistæ, hæc qua adserimus, de Philippo, si maximè sint
vera, tamen reticendos fuisse viri tanti, tam eximie de Ecclesia meriti, nèvos,
& cum Semino & Japheto, Patrum nostrorum pudenda esse tegenda, non, cum Chama-
mo, Gen. 9. v. 22. ostendenda. Quibus nescio an Joannis Gersonis Ganecl-
atij Parisiensis Consilium placeat, quo contendit, sacerdotes inferiores esse re-
prehensibiles, summos vero sacerdotes (urpoë Episcopos, Cardinales &c.) non
debere reprehendi. Qui si Politici erunt, & ICti, ijs ipsa juris Pontificij de-
creta contrarium decernentia, propono, in decret. 22. q. 5. diff. 81. c. si quie-
diff. 83. c. si quie: quz si repudiant, cum Theologis, scripturæ considerabunt te-
stimonia Esa 56. 6. 10. Jer. 4. 6. 9. Ezech. 33. 6. 6. Ose. 9. 6. 8. 1. Sam. 2. Vers. 30.
Psal. 109. 6. 8. & præterea instituti nostri rationes expendent: quarum nouu-
mam dat nobis Sacra Nomenclatura. 1. Prophetæ & Apostoli non dubitarunt
Ius lapsus, eosq; horribiles, literarum monumentis committere, & ad posteri-
tatis lectionem traducere. Moses ipse suam in Deum inobedientiam Exod.
3. 6. 11. & seqq. c. 4. 6. 1. & seqq., incredulitatem Num. 20. 6. 6. Deut. 1. 6. 37. c.
3. 6. 26, describit; David, de adulterio suo & homicidio carmen conscripsit
Ps. 51; Paulus se olim blasphemum & Christiani nominis atrocissimum hostem fuisse

600-

confessus 1. Tim. 1. 6. 13. II. Ex eadem scriptura discimus, quod p[ro]ij illi defec-
stauerunt, idem etiam alijs, de se libenter permisisse. Ut maximè enim Paulus Gal. 2. 6. 11. aperte scribat Petrum à se graviter Antiochiz objurgatum, Pe-
trus tamen, ob id, illi non succensuit, sed potius carissimum fratrem nomina-
vit. 2. Pet. 3. 6. 15. III. Magnæ existimationis, majoris utiq; erant, quæ
apud nostrates unquam fuit vel erit Philippus, Rabbini & Seniores illorum, ac
apud populum Israeliticum; ita, ut ratum haberent, quicquid ab illis sanctum
at Christus corruptelas, licet sub nomine ταῦ δεχαῖσθαι inexactas, Matt. 5.
everrit & evertit. Non dicam IV. de Petri lapsu, Salomonis idolatria,
Aaronis infidelitate, & aliorum sanctorum hominum delictis, in sacris literis
expresis, quarum etiam pro publicis concionibus, in Academijs, & apud vul-
gum, mentionem, absq; reprehensione Philippistarum, facimus, multo minus
~~de iuda proditore~~, quæ possem jure merito; adducam, ne nimium Philippistas
offendam, sed vel solum Spiritus S. judicium nos tuabitur, qui non pareat pu-
blicè, amplissimis tum præsulibus, ~~non Episcopo Ephesino, non Pergameni,~~
non Thyatirensi, non Sardiensi, non Laodicensi, ne quidem Nicolaœ, qui unus
fuit ex illis septem, quos Apostoli Diaconos ordinaverant Act. 6. 6. 5, qui
auctor perversæ opinionis exitit. Apocal. 2. & 3. V. Mallemus equidem, &
per nos statet, tanti viri, Philippi, labem, perpetuū occultare, nisi partim Cal-
vinianorum præpostorū gloriatores, partim cryptoCalvinianorum artes, qui
bus, sub Philippi pallio, Calvinismum, nemine animadvertente, purioribus
Ecclesijs obtrudunt, suaderent contrarium. Intelligent enim Calvinistæ, tan-
aperti quā operti, receptis, absq; contradictione, in Ecclesiam, scriptis Phi-
lippicis, nullo negotio invehiri posse in eandem Calvinismum; quod in Saxonia
superiore factum esse, Dn. D. Iacobus Andreæ p. m. in concione V. Vitebergæ ba-
bita 1. domin. post fest. Trinitat. anno 80, palam demonstravit. Quare officijs
nostris ratio postulat, cum multis in locis, ijsq; vicinioribus etiam, auctoritatē
Philippi tantum deferatur, ut integrati doctrinæ potius, quā ejus decretis qui-
dam renuntiata malint, (cujus quoq; in D. Sacco p. m. exemplum habuimus, qui
tamen ad frugem rediit) ostendere, quæ tantus vir, vel timiditate, vel ingenij fra-
gilitate, vel alio naturæ morbo, minus recte sensit & fecit, postquam illa in veri-
tatis fraude ab adverlarijs publicè usurpari cœpta sunt. Scandalum hoc pu-
blicum est, in ore, lingua, calamo adversiorum versatur, auctoritate Philippi
in artis quorundam Principum veritas aestimatur, & hinc evidens veritati pe-
culium creator: quis ergo, nisi plane impius, negabit, monendos homines, ne
plus hominis existimationi, quā divinæ vocis certitudini tribuant? Theologo-
rum certè est, immo omnium, veritatis habere rationem potiorem, quā fa-
voris, amori Deitatem hominum postponere, Dei vindictam humanis odio

3.

4.

5.

sunt

anteferre, & Atreos quorundam oculos juxta habere. VI. Idem monemus
Patrum & dictis, & exemplis. ita enim Augustinus de vera religione: Non omnis
qui parcit amicus est, nec omnis qui verberat inimicus. Melius est cum seve-
ritate diligere, quam cum lenitate decipere. Ita Bernhardus in Epist: Non
timeas contra charitatem esse, si unius Scandalum multorum recompensaveris
pace. Melius est enim ut pereat U N U S, quam U N I T A S, &c. Exem-
plorum in purore illa antiquitate plena sunt omnia, apud Augustinum, Suidam,
&c. Ita enim hi omnes animati erat, ut sapiens Proph. 27. v. 5, inquit: Melior est ma-
nifesta correctio, quam amor absconditus. VII. Libellum Philippi ad Myco-
nium, moderni Philippista (Calviniani) abjiciunt, ad capras sylvestres elegant,
& a Philippo ipso improbatum, vere affirmant. Si autem licuit Philippo in-
tegrum improbare librum, scripta sua mox augere, mox imminuere, quis di-
ctator nobis istam Christiane libertati contraria servitutem imponet, ut non
audeamus unam atq; alteram definitionem, & periodum, in Philippi libellis ad
normam veritatis componere? VIII. Mira verò res est, Philippistas novel-
los sibi in Lutheri scriptis eam lumere licentiam, ut subinde de nævis (jure an-
injuria corrasis, suo loco videbimus) ad nauseam obstrepant, nobis autem, cum
Philippi aliquid humani passum esse monemus, & de falsis Philippi dictis quadam
judicamus, tantopere succensere? cum certum sit Melanthonem hunc, ju-
stius subire banc nota aleam, quam censuram durioriem Melanthius ille apud
Proces Penelopes, superioribus seculis sustinuisse legitur. IX. Quod instas
Chami, patris dormientis (Philippi) pudenda nos improbè detegere, & vellicare,
ejunt Philippista, & inter hos in primis Pareus commentar. in Genesim, p. 911, 912,
ubi magna verborum importunitate, crimen hoc VVitebergensis Theologis ob-
jicit, eo Calvi Comati apud Martialem ostendunt ingenium. Diametro
enim distant & dīc dīc nātōw, quæ sub eandem hi Reformatores referunt
Myconum. Neq; enim Philipus Noah, neq; nos Chamitæ. Noz apud
Mosen narratur ebrietas, cumq; in sacris ebrietatis duplex sit, altera saturitatis &
hilaritatis, eaq; concessa, ut Gen. 43. v. 34. Joan. 2. v. 10, altera temulentiae &
insaniæ, eaq; damnata Priserb. 20. v. 1. Ose. 4. v. 11. Galat. 5. v. 21, mixta in
Noaho, occurrit, ut peccato factum hoc non caret, quemadmodum Augusti-
nus, Clemens Alexandrinus, Chrysostomus, rectè monent. Si viri sancti ~~me~~
~~me~~ species, nequaquam ille temulentorum propositum habuit, quod ul-
tra honestatis & verecundiae mensuram adhibere vellet: sed diluendi miceroris &
justæ hilaritatis ergo vinum sumpsit, senex, labore æstuq; defatigatus, si eventum &
effectum attendas, qui præter ejus voluntatem accessit, vitio & culpa is minimè
carer, quæ tamen lapsibus & peccatis venialibus ac ignorantiaz merito annumer-
tur: qualia sunt multa sanctorum errata, quæ Deus & imputata Christi justitia
tegit,

regit, apud eos, qui vera fide ipsum invocare, & Christiana caritate tegi, condonari,
neque cum Cham in pessimam explicari vult, partem. Sed quid haec ad lapsum
Philippi voluntarium, deliberato consilio suscepsum, promotum, defensum,
& contra omnem pieratem continuatum? Extra organum, quod dicitur, haec
est Parei collatio. Addo: Cham nuditatem Patris sui videt, non obiter, sed cum
turpi delectatione, & cum dedecus parentis intenta veste occultare potuisset, ille
magis aperit, turpe hoc spectaculum ad alios divulgat, qui occultum Patris de-
lictum tacere debuissent. Hoc modo nos Cham non erimus, sed tu Paree, cum
Peucero tuo, cuius contra VVitebergenses, citato loco, suscepis patrocinium,
qui occultas & privatas Philippi Epistolas, quae defectionem ad Calvinistas te-
stantur, qui turpem illum Philippi lapsum, cum delectatione, toti mundo publica
editione epistolarum exhibuisti & ostendisti, operia coram omnibus aperui-
stis, nobis e contra lapsu n Philippi deplorantibus, vestras molitiones accusanti-
bus, & nunquam de Philippi lapsu dicturis, sed eum occultaturis, nisi manifestus
esset, nisi publicis scriptis & consiliis ipse eum prodidisset, nisi alias eo seduxis-
set, & mortuus hodie, seduceret: qui probè scimus, infirmos ferendos cum pa-
tientia 1. Thess. s. 14, publicè verè delinquentes, publicè arguendos 1. Tim. s.
s. 20. Illud etiam est, quod peccatum Chami reddit gravius, quia contemnit
semen promissum ex lumbis Noha venturum, ut non male Un. Mattheus o-
pinatur: quod ad te, Paree, tuosq; pertinere, qui haec tenus Cham conjuncti
estis proprius, quam Attabus fur, fur Numerio apud Diogenem, dogmata tua tuo-
rumq; de Christo ostendunt. Nudus Noha, vino gustato, inebriatur, nudus in
tabernaculo jacet, à filio ridetur: ita Christus alter verusq; Noha, hausto ira divi-
næ poculo, inebriatur amore Ecclesie, nudus in Cruce pendet & ridetur à filijs
Cham, Paree & socijs, qui in crucis Christi opprobrio summam suam statuisse
videntur gloriam. Quid enim aliud sibi vult, Paree, blasphemum vestrum do-
gma: quod propositio haec, Deus est passus, non nisi per nominum permutationem
intelligenda venniat, ut idem sit, ac si dicatur: homo est passus? quid
abi Nestorianæ haec propositio: Sola humanitas est passa? de quibus vide Ortho-
doxū consensū pag. 18 122. Bezan, Anhaldinos &c. immo te ipsum Paree in endz
licher überweisung p. 177. biblischer Retting p. 95. in befanten anno
1592. p. 137. in disp. 3. coll. 8. 14. Novembr. anno 1607. thes. 3. Quod omnino est,
Christum, nudum in cruce patientem, ridere: cum inde sequatur, Christum in
cruce, ut maximè voluerit, non tamen potuisse pro peccatis nostris satisfacere:
Id quod sèpius à nostris demonstratum est. Sed quia magis vobis placebunt
propria, quam quæ à nostris proficiscuntur, præmissas è libris vestris mu-
tuabor. Ita illæ habent. Passio solius carnis, quantumvis justissimæ, pro se
non satisfacit, pro alijs minus, pro toto mundo minimè. Major est Calvini-
tarum, ut Francisci junij in defens. 1. cathol. doctr. Trinita. cont. Samosat. sct. 29.

Passio in Christo est passio fons earum. Minor est tui ipsius Paree *l. cikat. Et p-*
siorum. Tua ergo etiam, & tuorum sic conclusio, necesse est: Ergo passio in-
Christo pro se non satisfacit, pro alijs minus, pro toto mundo minimè: que-
quid est aliud, nisi Christi in cruce pendeatis, qui redimere nos voluerit, at non
valuerit, Chamictica illusio?

8. Sed ut ad P. Melanchthonem redeam, quam nunc hujus testamur, il-
lam, iam ante, Theologi satis nobiles, DD. Chemnitius, Illyricus, Selneccerus,
Vigandas, Heschius, Schlusselburgius, Thuringiaci, VVitebergenses & VViro-
rembergenses apostolam & inconstitiam publicè redarguerunt. Quanquam
quosdam inter dictos Theologos, de Philippo, re nondum satis perspecta, quæ
religionis negotium, non nisi optimè sensisse, haud insiciemur, pariter ut Augu-
stinus quoq; antequam ab Hieronymo eruditetur, non nisi optimè de Origene
sentiebat; eisdem tamen re competrà, aliter judicasse, & Philippum justo zelo
reprehendisse, scimus. Vel solus Selneccerus prodeat, cuius, præ reliquis, testi-
monium, de perpetuo in causa Sacramentaria Lutheri & Philippi consensu, sub-
inde nobis opponunt novelli Philippiti, & cramben eandem sepius apponunt,
ut merito Hyperi in iis agnoscas vertiginem. Quibus respondeo: Selneccerum
p. m. nimio Philippi amore & admiratione deceptum, paulo studiosius aliquam-
diu Philippum defendisse, quo pertinent illa, que Hospiianus urget in concorde
discord. fol. 255, quam rei veritas pateretur, at rectius à D. Chemnitio edocum,
planè contrariam de Philippo tulisse *Hinc exori*, recitat. 13. pag. 328. Audiamus
verò ipsum D. Selneccerum in colloquio Herrzbergensi p. 63. 64 edit. Magdeb.
anno 1594: Ita, inquit, amavi Philippum Præceptorem, ut parentem meum, &
in eodem cum ipso cubiculo dormivi, volui etiam defendere consensum Philippi
& Lutheri: aber ich kan nicht fürüber / wir sind alzustark über-
zeuget. Habeo socerum M^r. Danielem Gresserum, senem, cui dedit Philippus
conclaves Principis Georgij Anhaldini, de Cœna, & dixit: Herr Daniel legi-
te illas conclaves, ihr werdet viel geuckley (ita nominat doctrinam no-
stram orthodoxam) darinnen finden. Princeps Georgius etiam locutus est
cum Philippo de cœna, qui respondit: man lasse mich zu frieden / komme
ich heraus / so wil ich dem fas den Boden aussstoßen: dixit Prin-
ceps: Herr Daniel so thut er uns allzeit. Ideo non accusate nos, quasi di-
vellamus Lutherum & Philippum: utinam manifeste conjuncti in doctrina.
Hactenus Selneccerus.

9. Et certè merentur veniam, qui olim, contrario nondum evidenter
probato, cum Georgio Anhaldine, Principe verè Theologo, D. Crello senio-
re, Joachimo VWestphalo, Philippum semper excusatum iverunt, quemadmo-
dum & hodie, nonnullis in locis, apud similes quoddam orthodoxos, opi-
nio obsinet, etiam Philippum fuisse simplicem, Lutheru per omnia ομόψυχου.
quam.

quam, aliter non edocet, animo, non fallendi, sed adverfarioris Calvinistis refuta-
lendi causa, tueruntur, cum charitas omnia credit & in meliorem interpretetur, nec
facile existimandum sit, in talem virum, qualis Philippus, cadere hanc, quam de-
monstrabimus, duplicitatem. At aberrant boni hi viri, tota via, & extra calcem,
vel, ut quidam loqui malunt, extra callem decurrent, ignorantes fallaciam divi-
sionis huic seculo usitatam, ut nempe homines aliter mentem publicè præ se fe-
rant, aliter apud suos detegant, vel, aliud, cura D. Christophoro Pelargo, dissimu-
lent, aliud agant, aliud sentiant, quam calliditatem & fraudationem in Philippis
quisbusdam graviter reprehendit, ipsus Philippista, & insignis Calvinista, Jo-
annes Sturmius in secundo suo antipappo fol. 156. 137. Postquam autem multorum
testimoniorum aube & infallibili certitudine ostensa est Philippi defectio, & sub
ea infelicitissimus factus Calvinisticus in Ecclesijs, Scholis, principum aulis, à Calvi-
niana sphynge editur, immo sub specioso nominis Philippi integrumento lerna
variarum heres, non invehitur, gravissime certe delinquent, qui, aliter nunc edo-
cti, in errore perseverantes, alios quoq; in errorem inducunt, & ut olim Origenis
defensores, malum bonum dicunt, parum attendentes ad verba Iehovæ Deut. 13.
§. 6. Esa. 5. §. 20. Matt. 18 §. 9. quæ his præsertim temporibus paulo attentius cō-
siderare debebant, quibus exspectanda nobis est impletio vaticinij Philippi, si mor-
do vera vaticinatus est, cum ad Carolo V Vicium: Nec, inquit, existimandum est,
ad diuturnitatem aulas Principum illiteratorum futuras esse, in custodienda dor-
mina (collegijs monachorum) diligenter.

10. Non deerunt, qui regerent, satis esse hanc mirabilitem Philippi ab
alijs taxatam, nec subesse quid causæ, cur idem cornu Rostochiensis aliquis Theolo-
gus odiosè sufflet. Non enim semper sunt Saturnalia, nec semper antisteria.
Quas Tartessias feles, h. e. magnos & ridiculos simul censores, aures arrigere ju-
beo, sed attentes. I. Causis thesi, 7. superius indicatis excusatum me esse consi-
do. II. Mover me, quod Philippus Calvinisimum agendæ (ut vocant) Ecclesi-
sum Mecklenburgensis Doeatus, in quo vivo, tum nemine siue Theologorum sive
Politiorum animadverte, infarsit, optimosq; Principes, verè orthodoxos, Dn. Jo-
annem Albertum, & Dn. Ulricum, fratres, decipere voluit. Ita enim de Cœna
Domini sonat prima quæstio: Quid in Cœna Domini distribuitur & accipitur?
Resp. verum corpus & sanguis Domini nostri Iesu Christi: Dominus enim
noster Jesus Christus hanc sumptionem instituit, ut restetur, quod verè & essentia-
liter nobiscum & in nobis esse & in conversis habitare, illis beneficia sua commu-
nicare & in illis efficax esse velit, ut inquit Iohann. 15. Manete in me & ego in vobis.
Hactenus in dicta agenda Philippus. Dic sodes, Philippista, quid hæc verba Chri-
sti, de spirituali mandatione in solis credentibus, ad quæstionem de Cœna sub-
stantia? Sed non est necesse, audire nos Philippistam aliquem, ut nec argumen-
tis latitans in his verbis Calvinisimum, quod u[er]o faciamus, sumus parati simi-
demon-

demonstrare, tantum ipsius Philippum verborum suorum interpretem audiamus, qui ea de solo spirituali usu. Cœnæ intelligenda expressè facetur, Epistola ad Eleætorem Palatinum scripta anno 59. Indignum certè Principum Megapolitanorum nomen in causa Sacramentaria testem citari! Et cura à Professorum hujus Academie Rostochianæ officio alienum non sit, hanc falsam suspicionem, quasi eosensu, Philippico, agendam Ecclesiasticam, à Philippo scriptam, acceperint, accipiunt, vel accepturi sint, removere, non video, qui cordatis propositum hoc meum de Philippisni descriptione improbari posse. III. Cum superiori anno 1614, Hanovia prodierit liber Epistolæ D. Davidis Chytræi, illustrissimis meis Princibus & Dominis Dn. Adolpho Friderico & Dn. Iohanni Alberto inscriptus, quem satius esset non esse editum, aut saltem non sic editum, in ijsq; Philippus plus justo defendatur, & inter alia satis periculose à D. Chytræo scribarur: p. 507: formam saxe doctrinæ in Philippi locis ac Cœteris scriptis C O R P O R I D O C T R I N A insertis, amplector & in hac Sarepta (Academia Rostochiana) propagare studio. Itemq; pag. 869: Nec mihi quicquam esset operiū, quam intra metas à Philippo constitutas docentes in templis & scholis se cōtinere, doctrinæ omisiss argutijs disputationū, quas ille præteriit, populo proponere. Qui auctor interim ē contra Jacobum Andreæ p. m: (hui quem virum! nempe, Electoris Augusti scripto testimonio anno 1579, summum, & doctrinæ celestis ab ultimi Eliæ Dn. D. Lutheri morte in Saxoniciis regionibus ab hominibus levissimis corruptæ instauratorem integrum) non semel acerbius pungit. Nolui ergo hic mutus esse Hipparchion, sed, licer in eadē, quæ olim, D. Chytræus cathedra. Dei, & Ampliss. apud nos Senatus urbici ceu Academie hujus cū illustriss. Princibus Patroni, volūtate, doceā, tamē eadē, salva, quæ D. Chytr. debetur honorificentia, quantum hoc negotiū attinet, me non docere, sed aliorum constantissimorum veritatis Professorum premere vestigia, profiteri. Neq; turbot hic illa. Politicorum quadruplicem vocem, quam Lutherus recitat: Dicant, inquit, juris periti & sapientes in aulis: Superbi estis, seditionem concubabitis. Ad quam nolo tam respondere, quam cum eodem D. Luthero precari: adit nobis Dominus, ut periculosam hanc tentationem fortiter à nobis propulsemus.

ii. Sancte autem affirmo, propositi mei non esse, in Philippum immaterialiter invehere & in cineses Philippicos hostiliter hyænæ instar savire. Laudes enim Philippo nullas derraho, sed ei lubenter assigno, quicquid salvâ veritate in ejus laudem dici potest; scribi potest. Fareor, ea, quæ in Platone, Aristotele, oratoribus, Poëtis, latinis & græcis, maximè sunt necessaria. Philippum collegisse, in Epitomas atq; compendia redigisse: Logices quoq; & Physices &c. elementa (quantum quid in Tyroni satis est) conscripsisse, in historijs conscribendis diligentiam, perspicuitatem & brevitatem ostendisse, immo & in Theologicis multum præstansse, ipso Lutherò teste in prefat. latina oper. suorum anno 1513; & ha-
genus

Nenun felicem fuisse Origenis emulum. Quin ne quid laudum Philippicarum
Philippi amatoribus studiosè neglexisse videar, non tantum ad præstationem for-
mulæ concordia de Philippi scriptis, sed & in primis ad Dn. D. Iacobi Heerbrandi
Theologi Tübinger p. m. de Philippo Orationem, anno 1560 habitam, qua-
tenus eam Heerbrandus anno 1583, libro, cui titulus gründlicher bericht con-
tra Bremeres Calviniæ, ut & cum collegis in refutatione orthodoxi consensus p:
73, interpretatus est, & emollijt, me refero.

12. Quanquam, præstantiora scripta Melanchthonis non usq; adeo ma-
gni facere me posse simul profiteor, si vera sunt, quæ ipse Philippus Epistola ad
Christophorum Carolo V Vicium testatur, ubi omnibus suis, quæ antehac aduersus
Pontificios ediderat, scriptis, nervū incidens, dicit: se Quærendæ veritatis studio illa
scripsisse, & se considerare illas controversias expisse. Inde enim sequitur, non
pro iuveta, sed quæreda & iuvestiganda demū veritate illa scripta esse, esse οὐετολ-
na. & Theologo, qualem Philippum fuisse Philippistaræ nugantur; indigna:

13. Quicquid hujus autem sit, laudes eruditio[n]is, & aliarum virtutū, Phi-
lippo nō derogo, sed grato animo, tribuo; laudes dico sobrias, veras, & ab infidolis,
ambitionis & hyperbolice Calvinistarum laudibus, vel assentationibus potius, di-
stinctas, quas Philippistæ quidam nectunt, ut sub tanti viri nomine eo felicius fal-
sam Calvinistarum doctrinam invehant, propagent. Nam & lapsum non minus
Philippum agnoscimus quam Origenem, secus ac meri Philippistaræ (quod nō ē Cal-
vinianis modernis magis placet, quam exosu illud Calvinianoru[m] sicut olim Arria-
nis magis placebat Origenistas, quam Arrianos, ex olo nomine vocari)hoc est, ho-
mines, qui personam actionem sustinentes eam ludunt fabulam, quā se Deo &
hominibus imponere posse existimant, homines Φιλίππινος φίλιππο-
Ζορτς, ὄντως δὲ Καλβιζόρτς, rentur.

14. Absolverur autem tota nostra tractatio, quinq[ue] capitibus. I. De lau-
dibus Philippistarum hyperbolico & ementiti, quibus Philippum non tam ornant quæ
onerant. II. De Philippo etatis prima orthodoxy. III. De Philippo etatis media
publicè bono, privatim malo, adeo hypocritæ. IV. de Philippo etatis postrema in-
constantie & heterodoxy: nempe Calvinistæ, Papistæ, Majoristæ &c. Vnde V. quan-
tum auctoritati Philippi deferendum, quid de Philippistarum modernorum clamori-
bus, ipsorum, adeo Philippismo habendū sit, patet. Quæ omnia nō ex ementiti, sive
Peuceri ea esse dicas, sive alterius Epistolis, & Hiberis incertorum scriptorum
nænij, sed evidentiissimis historiarum & testimoniorum, omni exceptione majo-
rum, documentis, impræsentiarum breviter, & quoties ulterior exgetetur probatio
prolixius demonstratur lumen.

B 3

Cap. I.

De iniquis Philippo à Philippistis tributis elogijs.

Hyperbolice illæ laudes sunt quam plurimæ, ubi, ne censores nimis rigidi videamus, tantum de illis, quæ in fraudem Orthodoxæ veritatis, à Philippistis contulæ sunt, videbimus.

1. Et PRIMO quidem, non solum Lutherum à scriptione Augustana confessionis studiosè fuisse remotum, cum personato illo Ambroſio VVulffo, mentiuntur, sed & Principes Philippo Melanchthoni, ut Augustanam confessionem conscriberet, commisſe, & tantum tunc Melanchthoni autoritatem fuisse, ut à Melanchthoni potius, quam à Luthero, illam confici voluerint, cum Joanne Sturmio, conductio Philippistarum Rethore, in Antipapp. 4. pag. 13. nungantur. Similia invenies apud Peuerianos, Laurentium Ludovicum Philippistam egregium in Oration. p. 472. 473. 293. &c.

2. Resp. 1. Aut labilis memoriz, aut effrenatae malitiae hi homines sint, necessum est, quod publicis historiarum monumentis, tam impudenter contradicere audent. Et quis quæſo, is, à conscriptione removeretur, qui tum, ceu currus & auriga Israëlis, habebatur, qui, divina adiutoris gratia, cœlestis doctrinæ lucem ex densissimi Papatus tenebris eruerat, accenderat, propugnaverat? Ne dubium sit, Lutherum auctorem fuisse Augustanæ confessionis, potius quam Philippum, testatur id ipse Ioannes Elector Saxonie, cuius vide Epistolam ex comitijs ad Lutherum missam tom. 3. Lenensi Oper. Luther. fol. 21. fac. 2. cum responsione Lutheri, ibid: Testatur idem, ipse Philippus in prefat. tom. 1. oper. in Epist. ad Luth. anno 30. scripta. Vide etiam hist. Aug. conf. fol. 126. 2. Distinctius ita respondeo: Cum de auctore Augustanæ confessionis mediato queritur, ille consideratur, aut ratione inventionis, aut ratione dispositionis, aut ratione elocutionis. Ratione inventionis, auctor est Ecclesia, que tenet in hoc negotio primas. Nam labor iste conscribendæ confessionis, jussu Principum, civitatum, aliorumq; ordinum, Lutheri doctrinam tum amplectentium, à Theologis non modò fuit suscepitus, testibus Sleidano lib. 7. Cœlestino part. 1. fol. 25. Chytræo hist. fol. 18, sed ipsa etiam confessio, jam conscripta, prius exhibita non fuit, quam in ipsiis comitijs, in frequenti Evangelicorum conventu, presentibus Principibus, alijsq; gubernatoribus & Theologis ordine de singulis articulis esset disputatum, ut videre est, è prefat tom. 1. oper. Philippi, è confessione D. Snepfij p. m. editâ anno 1555. indeq; etiam dignitatem est sortita, ut pro publico scripto, & Ecclesiastico symbolo, semper habita fuerit. Ratione dispositionis, auctor est Lutherus, qui in hoc negotio merito secundas tenet. Deliberatione quippe, ad mandatum Electoris lo-

agnis,

ensis, institutā, quānam formā commoda, & methodo eruditā, formula Confessionis nostra comprehendī posset, consignavit D. Lutherus, cui totum hoc negotiū à Theologis, adeoq; ipso etiam Philippo, commissum fuit, septendecim articulos, qui extant tom. 5. germanic. jenens: fol. 14. 15. 16: qui articuli confessionis Augustanæ sunt Archetypus & matrix. Qua causa etiam fuit, ut ipsa Confessio, Carolo V. Imp: non prius fuerit oblata, quam ad Lutherum, tum Coburgi subscriptam, ab Electore judicanda & corrigenda transmitteretur. Ratione elocutionis, auctor est Philippus, qui in hoc negotiū nec primas, ut Philippistæ nugatur, & ne secundas quidem, sed tertias & postremas merito obtinet. Quanquā nec Nézis sive elocutio debeatur unico Philippo, excluso Luthero. Nam ex dictis 17. Lutheri articulis Philippus confessionem Augustanam ita concinnavit, ut in plurim; eundem observaret ordinem, neq; sensum solum Lutheri expresserit, verum ipsa etiam verba & phrases saepissime retinuerit, quod diligens utriusq; scripti collatio evidenter confirmat. 3. Artes sunt Calviniano-Philippistarum Machiavellicæ, in ejus scripti (Augustanæ confessioni) conscriptione, laudum Philippi existimam partem collocare, quo tamen jugulum doctrinæ Calviniano-Philippicæ penitus negat quidem Pierius Philippista Bremensis disp. de A. confess. anno 1612, thes. 47, at abundè à nostratis demonstratum est: quod Calvinus vocat faciem furoris, ad excitandum incendium, quo conflagret tota Gallia p. 251. Epistol. calv. edit. Genev. anno 76, in quo quedam jejunè, ut Neostadienses p. 143. & pag. 165. 165, quadam papistice, ut cum alijs Castellati in antiqua Cattorum fide p. 21; 22, Novi Reformatores Berlinenses in synopsi pag. 236. Pezel. ult. part. argum. Philipp. fol. 11. & seqq, Sohnius part. 2. ope. p. 2, omnia tumultuarie, ut alij Philippistarum loquuntur, scripta sint: unde Beza, Martyr, Marloratus, Bullingerus, in collo quio Possiaceo, ei subscrivere noluerunt, Tigurini, Lavatero teste histor. sacram. fol. 18, etiam confessionem diserte repudiarunt: alij ex eo genere alijs calumnijs operarunt, Kleinwizius Philippistæ, confessionem Augustanam, Apologiam, Agen das Ecclesiarum, & Schimalcaldicos articulos, Sarcastico diabolico, vocat, quatuor novos Evangelistas. Annon hoc est, ex uno ore calidum efflare & frigidum? se contradictionum implicare labyrinthis? Sed, quid sibi hæc velit duplicitas, non opus est, ut, cœdipo divinatore, discamus: qua de re sibi.

3. SECUNDUM, hos de Philippo edunt sermones Sybariticos: à Philippo Eccliam in colloquio Ratisbonensi anno 1541 confusum & repressum fuisse, cum Eccliam in febris tanquam fulmine proferneret, Missamq; Pontificys, unico eriperet, Et tum denum primus jugulares, argumento, hac nempe regula: Nihil habes rationem nisi Sacramenti extra usum divinitus institutum: Lutherum vero cum ad eum Melanchthon perscripsisset hoc fundamentum, & comitays, tanto ex illyse gaudio, ut, quæ pectarunt presentem, afficerant, nullo unquam tempore se latiorem eum vidisse, & exultantem atq; has voces ingeminantem. Adhuc virgute & pietate mihi Philippus

369

ribi debetur gratia, qui potuisti Pontificis Sacramentum adimere; quod ego nunquam tentare vel aggressi sum ausus. Vide Pencer. hist. fol. 21. 22. Lampad. in mellifc. p. 450. & Nobis Reformatribus Berlinensis Harminium de mosa contra D. Hutteri & Hoff Calvinisten, & in abweisung der motibus D. Hutteri p. 39. 40.

4. Resp. Philippistarum hoc est somnium. Nam 1. falsum est, & utinā nō esset, Philippū Pontificis cā regulā in colloquio Ratisbonensi Missā ademisse, quod ostendunt ejus congressus acta, tribus distinctis in locis. 2. Sleidanus, historicus fidelissimus & protestantium alioqui partibus addicetus, si tanta miracula Philippus cum recens nato & in lucem edito suo axiomate, Eccio in colloquio prostrato, edidisset, aliquod saltem de re tam præclarè gesta, totiusq; Ecclesiaz salutem concernente, verbum annotasset, acta ejus anni aliās diligenter describens. 3. Philippus ipse quoq; in actis colloquij, que tomo quarto operum ipsius leguntur, incunabula tam generosi partus, nisi indiligentissimus, si non prædicasset, saltem ostendisset. At nec ille nec iste horum quicquam. Immo, quod in primis considerandum est, 4. in articulis, quos, delecti ē conjunctis Aug. Confessionis socij, articulis Pontificiorum, qui inter alios de missa erant, oppositos, in dictis comitijs exhibuerunt, licet de usu & abusu Sacramenti, tribus distinctis capitibus B. G. H. fuisse disputent, ubi non modò erat de hac regula differendi occasio sed & Achillæum hoc argumentum adversarijs opponendi necessitas, tamen regulam Melanchthonianam nuspia ascribunt. Sterilem ergo haecceus fundum colunt Philippistæ. Unde verd. 5. commenta illa, & gerræ plusquam Siculæ, de Lutherø? Anne enim Lutherus nunquam ausus est, aggredi expugnationem Missæ? Quorsum ergo tractatus Lutheri de abroganda Missa anno 21. tom 2. oper. latinor, ubi inter alia, mirum non foret, inquit, si Deus jam olim ob horrendam Missæ idolatriam totum mundum sulphure & igne consumisset? Quorsum conciones ejusdem hac de re plurimæ, quæ in Postilla Ecclesiastica anno 1521. edita continentur, in primis parte prima concio de sacra Domini cena, parte secunda sermo in festo corporis Christi? Quorsum gravissimus iste de Captivitate Babylonica liber, in quo hac de re & docte & prolixè? ubi his Philippistarum calumnijs quasi respondens, rem arduam, inquit, & quam forte sit impossibile convelli, aggredior, ut qua tanto seculorum usu firmata, oꝝ niumq; cōsensu probata, sic insecederit, ut necesse sit, majorem partem librorum, qui hodie regnant, & penè universam Ecclesiarum faciem, tolli & mutari. Sed Christus meus vivit, ego mea vice fungar, rem ipsam in lucem producturus. 6. Quis alias, ante annum 41, quo hac à Lutherø dicta fuisse singitis, Missam Pontificiam, per universam penè Germaniam, expugnaverat, eiecerat? Quis nisi Lutherus? 7. Qui & eo tempore, inter alia fundamenta, multis ursit, illam Regulam, nihil habere rationem Sacramenti extra usum divinitus institutum, dicto iam libro de captivitate Babylonica. Unde patet, Philippum Regulam hanc à Lutherø didicisse: Philippistas autem Philip-

Philippo calceum pede majorem, haec assentatione, aptasse. Quia erat g. hanc
Philippo assignatam regulam, nostrae doctrinae Philippistae hodie obtendunt, qua-
si, per usum divinitus institutum, spiritualis manducatio intelligi debet, & inde
hoc argumentum negetur: Extra usum divinitus institutum nihil habet rationem
Sacramenti, ergo Sacramentum integrum Coenæ non accipitur ab infidelibus, sed
sanctum ejus pars, panis, vinum, non corpus & sanguis, quia usu, ad quem institu-
tum est Sacramentum, fidei sc. manducatione, destituuntur, (quod argumentum
est Ursini in disp. 24. th. 10. Piscatoris vol. 2. loc. 13. th. 22. Sohnij tom. 1. p.
238) ijs respondeo, distinguendo, inter usum Sacramenti externum, & usum in-
ternum. Ad Sacramenti integratatem cum usum requiri dicimus, per usum, ex-
ternam illam visibilem actionem, intelligimus, prout ea à Christo instituta, qua tria
complectitur, benedictionem, panis & vini distributionem, oralem panis, qui est
communicatio corporis Christi, manducando, & vini, quod est communicatio san-
guinis Christi, bibendo, perceptionem: extra istum usum, affirmanit nostra Ec-
clesia, nihil habere rationem Sacramenti; ut, verbi gratia, cum extra hunc usum,
Panis, licet consecratus, à Romanensibus in Milla sacrificatur, sacrario includi-
tur, circumgestatur, adorandus proponitur. Hic externus usus, qui, ad Sacra-
menti integratatem sufficit, etiam est apud impios, licet interno, qui in fidei mandu-
catione consistit, & ad integratatem Sacramenti non est necessarius, destituuntur.
vel, distinguo, inter usum, qui habet rationem formæ & essentiae, & inter usum,
qui habet rationem finis. Rationem formæ & essentiae autem habet in coena u-
sus ille externus, qui ut Coena sit, sufficit, rationem finis tantum, usus ille interno,
qui non ut S. Coena sit, sed ut pro sit, requiritur: alias enim fidem Dei incredulitas
hominum faceret irritam, quod *αθλογεν*. Rom. 3. v. 3. Instas; Talis est u-
sus intelligendus, in hac Regula, de S. Coena usurpata, qualis est usus Legatorum, in
Testamentis: Est n. S. coena Testamentum, dicentibus Lutheranis. Unde pergit:
Nemo potest usu aliquid accipere ex testamento Romano nisi civis Romanus, vel;
legata sunt solorum heredum. Impij non sunt cives Reipublicæ Christianæ Ec-
clesia; impij non sunt heredes legatorum. Ergo non accipiunt legata hujus te-
stamenti, corpus & sanguinem Christi. Vide, cum aliis, tum V Vitack. de Ec-
cles. q. 1. c. 9. arg. 4. Resp. 1. Major deducta est, ex jure fori humani, quod non
præjudicat institutioni divinæ. 2. Vera est duxaxat de jure, non de facto: Nam
Abimelech sublati veris heredibus, vi ad legatorum possessionem processit, &
restarunt infinitæ Ictorum lites, quod legata non semper ad verum heredem de-
veniant. 3. Si exquisito rationis judicio standum fuerit, falsum dicerem, corpus
& sanguinem esse legata bona & beneficia, cum legata bona proprie dici debeant,
per Christum parta beneficia; corpus autem & sanguis sint tum sigilla, tum causæ
illorum honorum promerentes. 4. indigni etiam si non sint viva corporis Chri-
sti mystica membra, tamen sunt membra Ecclesie visibilis. 5. Inverto ergo 2.
C gumen-

gumentum: Quemadmodum habetur pro cive Romano, & legata in Testamento Romano accipit, etiam non sicut probus civis: ita indigni etiam non sunt vivi invicibilis Ecclesia membra, tamen, quia in Ecclesia visibili adhuc locum habent, verbum & Sacra menta, cum Christianis veris, vere communicabunt.

S. T E R T I O, ut fasce quasi capita tantum quarundam rerum complectar, Philippum Lutheru multis parasangis, tribus modis, preferunt. I. de Philip po non nisi optima, & calamo, proferendo semper Philippum. Philippum crepando, cum supra mortalium conditionem laudibus extollendo, Lutheri autem nubes & horrenda vicia subinde taxando, doctrinam ejus malorum portentorum & heresem accusando, & quibus fieri potest modis, in eum Lycambeo plane stilo invehendo. Huc pertinent illi flosculi, de Lutheri arrogantia, superbia & pertinacia. Cuius insigne Philippiste preferunt exemplum: Cum enim, inquit C. P. p. 19. & 20, ante Vormatiensia & Ratissponensia colloquia, in quibus de religione inter doctos est disputatum, attulisset ad eum Philip, consignatas in pagella plurimas patrum sententias, ad dicta, que patrem nominant figuram corporis Christi, glossemam scriperat Lutherus, Geometricam corporis figuram intelligi, ubi cum respondisset Melanchthon, talia & se committisci posse glossemata, & fortasse his concinniora, sed cogitare ipsum debere, quantum hec sint variata, si opponantur adversariis, in acerrimis certaminibus, ipsi praeertime, que discussione & proferende Veritatis causam instituuntur, in veritatis studio tam jejunam & fridolam Sophisticen, ut de conscientia fateatur sua, se non quidem sine rubore usurpatum effe. Cumque perrexisset instare, quid quoque illustribus Grecorum testimoniis opponam, qui panem & vinum minus ambiguè σύμβαλον ή ἀντιτυπα τοῦ σώματος nominant, animo commotiore respondisse: malo grecos rejicere universos, quoque mihi adversantur, quam sententiam deponere, quam Latina Ecclesia professam est, Romanam intelligens, preservare cum Grecos constet, acumine & Sophistica ingeniorum in dogmatibus variè lassisse. At nunquam, inquit Melanchthon, obtinebis, ut repudietur auctoritas Grecorum, quibus cum evidenter consentit Augustinus, nec veritati hoc modo consuletur. Tacuit adhuc, eoque silentio diremendum colloquium cessabit. Hacenus Philippista. Pertinet buc illa, grecā sive, à Philippista narrata historiæ, de bello Sacramentario sopito, & aduersus Zwinglium, contra pacem, à Lutheru renovato, apud Lamp. in mellif. Nobis Reformatores Berlinenses in synopsi doct. Lutherana & calo. p. 185, Pezel in erzählung an die Hamburger E iij. b. que Lutheri arrogantia, & ut, qui lubens Philippista audit, Lampadius, loquitur in mellif. p. 450, inconstantia & desultoria levitas non minimam causam Henrico VII. ut Papatum in Anglia restauraret, preberuit. Ejusdem tenoris est, illud de Lutheru iniquissimum quorundam Philippistarum iudicium; quod causa belli germanici ijs esse Christus est. Vide Lampodium in mellif. p. 450, & illud, à Philippista iterum atque iterum repetitum, de auncio nummo, quem arroganter Lutherus Carolostadia dederit, eoque cetera arrba.

verbâ Carolostadium ad publicum certamen, adeoq; publicas tribus probaverit: Penu-
cer. fol. 10. Lampad. in mellif. p. 48: Itemq; illud grande de Lutherô concitum, qua-
si autoritate suâ Pontificios concitarat, ut in Calvinianos scirent: quo de Philippistar-
rum Nestor, ut ipsi eum vocant, fol. 72, Quam multi, inquit, his temporibus rapti ad
secum & acerbissimè exerociati sunt, quibus nulla alia causa banc necessitatem pro-
fundendi sanguinis imposuit, nisi quod illa Papistica οὐχαριστίας appro-
bare noluerunt, tamen oppressi auctoritate nominis & sententie τοῦ ιησοῦ Lutheri.
Quæ ita à Caspero Cruciger D. Lutheri Collega anno 44. ad Vitum Theodoricum scri-
pta esse Nestor ille afferit. Unde hac Lutheri arrogantia Lampadium impulit, ut ad
Lutherum nostrum illa Verba Christi accommodet: Qui admovet manum amtro &
respicit ad ea, quæ retro sunt (ad suam auctoritatem defendendam, jaſtur à veritatis)
non est appositus ad regnum Dei, in mellif. p. 444. II. Philippum Lutheru prae-
runt, illa, quibus Lutherus superiori seculo non tantum Philippo, sed & omnibus re-
liquis antecelluit, extenuando, & negando: quo pertinet illa Philippistarum narratio,
de Cinglio, qui apud Helvetios prius reformationis ababusibus Pontificis opus magna
animi confidentia incepit, antequam in lucem prodiret Lutherus apud Saxones; quæ
reformationem doctrinæ cœlestis ministerio Lutheri dibinitus confectam non obscurè
vocant in dubium. Ita, cum Philippistarum Nestore, Lampadius in mellificio p. 433.
Cumq; ob illud Reformationis opus tertius & ultimus vocetur Elias à nostrisibus Luther-
bus, non improbare solent illam Calvini vocem: qui, Sacrilegæ, inquit, temeritatis est,
afferere Lutherum ultimum vel tertium fuisse Eliam. III. Lutheru Philippum pre-
ferunt, conglomeratam comparationem dissimilium inter hos instituendo, idq; cum in
doctrina tum in vita. Nos potiora membra ita conjungemus: i. concordiam a solo Phi-
lippo non Lutheru in Saxonia conservatam ajunt. Lamp. in mellif. p. 450. Nec mirum
quia 2. in Lutheru accusant affectuum humanorum, ræ inprimit, impetum &
furem, cui potissimum in controversia de Canâ indulserit. Vide hæc apud Berlinenses
in synopsi p. 293. Embdenenses in erinnerung p. 194. Lampad. c. 1. de orig. ubiq;uit,
& novum illum Calviniano-Philippistam D. Pelargum contra D. Schlusselb. G. 1. &c., è
contra, Philippum, à Deo, Lutheru adjunctum fuisse παρεγένετον, non ut vehementer
certaret, sicut Lutherus, sed ut moderatione Principum concitatæ iras leniret, ut Ne-
stor Philippistarum habet p. 4. unde prudentiam & moderationem Philippi immane
quantum commendat Joachimus Camerarius in prefat. Epistolar. ad ipsum scriptar-
um! Et Nestor Philippisticus existimat, è commonefactionibus Melanchthonis ali-
qua correcturum fuisse Lutherum, & de vehementia in hoc conflitu remissurum plu-
rimum, nec Pontificis ad sui idoli defensionem tantum concessurum, nisi extitissent,
qui inflammatum ante, aut sponte currentem, velut calcaribus subditis, vehementius
incitassen. Vide Berlinenses in synopsi p. 282. 283. Pezel. part. ult. argument. Philipp.
p. 147. & seqq. Hinc fluit 3. quod inter Polemica & didactica Lutheri scripta, cum
C 2

Hospit.

Hoppiniane in concord. fol 62, frequenter distinguunt, & illis, utpote affectuum iſtorum plenis, cum his, eandem certitudinem & autoritatem competere nolunt. Inter Philippī scripta non item. 4. Quin Lutherū suā de cōna doctrinā agunt, ē Scholasticis & Pontificiorum scriptis baufisi, ut Harmin. de Moſa contra D. Hutt. p. 40. 41, Bremenses, alij, censem, quorum ad dulterini pennis se texerit, ita ut pene in precipuis ejus scriptis nil reperiatur, nisi descripta ad Gerbūm & Scholasticis, precipue ē Gabriele Biele, ut Nestor Philippisticus habet fol. 18. Lampadius ita effert. Lutherum cum Papistis in supina ignorantia, in loco de cōnasere usq. ad finē vita beſſe. In mellifacio hifloriaco p. 450, cum, juxta eosdem, Philippus, ē sacris literis, & Patrum antiquorum monumentis, sua collegerit. 5. Lutheri facultatem docendi carpunt, dcentes, difputationes à Lutherō horridius fuisse exasperatas, extra tramitem medium abductas: que Lutherus obscurè, ſcarſim, diſſus & germanicè tradidisset; ea à Philippo fuisse illuſtrata, in methodum redacta, captui diſcentium accommodata, ſcribendo, diſputando, docendoq. latē, ad gentes etiam exteris & noſtre lingua imparitas, propagata; que omnia ſunt apud Nestorem Philippisticum fol. 2. 6. ulterius: Nihil ſcripſiſſe Lutherum in ampliſſimo ſuorum librorum Oceano, quod non in rībūli ex aminis, locorum communium, & corporis doctrine Philippī plenē. & ſolidè contineatur: Ita methodicē, ut strenuus Philippista Laurentius Ludoſicus, cum Heidelbergensi, immo Berlinensi Reformatore, Sculceto, dicat in orat. p. 464: Docuit, utiliter N E M O, qui ejus methodum neglexit. 6. Lutherum, agunt, non tam fortis ſuiffi pectore, quam Philippus, bauſt à tergo, hoc nomine, hoſtibus notus, cum Lampadio in mellif. p. 442, quod probant, quia Lutherus privatim tantum Augſtū cum Cajetano collocutus, ſit, clam ab eo diſceſſit, VVormatiſe cauſam ſuam tumultuarie egerit, Caſaremg, mitiſſimum, babuerit, ē contri Philippum ſepiuſ, cumq. non abſentem ſed preſentem, iaq. cum acerrimiſ hoſtibus, diuīcaſe, omnibusq. prelijs in comitijs & colloquijs non ſolum interſuiffi, ſed & preſuiffi, cuius in ſuper ſuggeſtione Lütherus Lipsiae Eccium proſtravit. Conſer Sculcetum & Ludoſicum in orationibus pag. 466. 467. De Lutherō etiam hoc loco addiſt, quod in angustias Marpurgi, in colloquio, redactus ſit, ita ut nihil amplius reſpondere poſſet, at de Philippo non item. 7. Philippum ijs donis ſuiffe inſruitum, quibus Prophetas, rebus Ecclesie collapſis conſulturus, exornauit Deus, agunt Laurentius Ludoſicus & Sculcetus in orationibus p. 465: at de Lutherō hoc verum eſſe negat Hoppinianus fol. 63. Hinc manat. 8. Philippum ſuiffe Lutheri Praeceptorem & moderaſorem, quò, ut Nestor Philippisticus loquitur, neminem facilius & patientius ferre potuerit fol. 3. 4, adeoq. Lutheri ſcripta juxta censuram & normam corporis doctrine Philippice eſſe penſiſtāda, ut Pencer. ibid. 9. Lampad. in preſat. de Ubi-quitat. volunt. Unde etiam Lutherum in doctrinis & ſcriptionibus ſuic locos communes Philippi ad manus ſemper babuiſſe & uſurpare incuſcant. Deniq. ne falſitatis in vie collationibus eos arguamus, urgunt 9. Lutheri de Philippo ejusq. ſcriptis elegium, quod extat tom. 1. lat. oper. ſuor. in preſat. Ita preter alios Lampad. in mellif. p.

450, Bspv.

4502 Berlinenses in Synopsi concord. Luther. & Calv. p. 289. Pezel. part. ult. arg. p.
266: Et nobelli Berlinenses quidem, ductu Pezelij part. ult. argument. Philipp. p. 170
laudes Lutheri de locis communibus Philippi, mira arte, referunt ad corpus doctrinae
Philippi, & ad ultimam editionem locorum ejusdem p. 288, itidem manudictione
Pezelij in refut. testament. Selnec. fol. 15. Tanta cum sit, si Diu plaeat, Philippi pro
Lutheri dignitas, quis in virtute vertet quandam Philippistis VVitebergensibus, qui
quotannis Panegyres & parentationes Philipo instituebant, cum Lutherum, nemo,
scholastica conciuncta interim dignum existimaret: epitaphium quoq; Philipe
enulo splendidius, in fronte & aditu templi constituebant, cum Lutherus exili tabula
contentus esse cogeretur? Quibus utiq; artibus Philippum oculis & auribus ho
minum desigebant, Lutherum eripiebant. Et quid sibi aliud vult, D. Schönsfeldij, nunc
Professoris Marpurgensis vox, qua ad D. Pierium in colloquio habito anno 1591. d. 2.
Junij usus, testatur, se id hancenius presulisse, ut Philippum a contemptu vindicaret,
& in prima statim concione Delecij habitâ, explicationem Lutheri, ceu frigidum
glossema, rejiceret. Cujus colloquij acta edita vide in Antiboschiniano Dn. D. Hutteri
p. 333-336. Nobelli Reformatores Berlinenses in tota hac re vulnem esurientem adhuc
imitantur, & licet alta Philippo trophya statuant, tam in Lutheri nomine deprimento
se nondum ex professo adeo strenue, ut majores, exercere ansif sunt, & de eo si quid in
cidenter factum, purgat illos, non magnus aliquis Hermitius, olim Germanorum dux
& summus bellator, apud Tacitum & Suetonium, sed quidam gregarius Harminius
& Moſa contra D. Hutter. p. 19.

6. Resp. Non ignorant Philippistæ, D. Lutheri divinam vocationem, mi
nisterium, & prosperrimum in propagatione coelestis doctrinæ successum, scrip
tis suis Spiritus S. gratiâ & fervore plenissima, majoris apud Ecclesias nostras fieri,
idq; merito, quam universam Philippi existimationem: quare, ut hoc imped
imentum removeant, & dejectâ Lutheri auctoritate Lutheranam quoq; confessio
nem, de persona Christi, SS. Coena, prædestinatione, jussificatione &c. prosternant,
ideo omnes ingenij nervos intendunt, ut Lutheri existimationem procul
Philippi verò, omnibus viribus, vanissime extollant. Aggregiamur hos censores
recti, cum Pompa ipsi etiam Circensibus odiosa fuerit, dicente Denaro pag. 10.
II. Gloriam Philippi cum Lutheri ignominia, præter Philippi meritum & volun
tarum, asserunt Philippistæ. Philippus enim Lutherum, divinitus accensum, do
ctrinam emendasse, ecclesiam repurgasse, errores Papisticos sustulisse, abolevisse,
testatur, in prefatione præfixâ tom. 3. Lutheri, scriptâ anno Christi 1549, ab obi
tu Lutheri anno tertio: ubi etiam probat Erasmi Roterodami (quod D. Urbani
Regii & D. Hieronymi VVelleri quoq; fuit) judicium, qui solitus dicere, nem
inem esse interpretem dexteriorem, omnium, quorum extant literæ post Aposto
los, Lutheri; ijsq; candorem & judicium deesse affirmat, qui aliter statuunt. Si
milia habebis in judicio Philippi de Lutherio, quod doctissimo Lutheri in Genesia

commentario præmisit, anno Christi 1552, ubi, inter alia, Res ipsa, inquit, ostendit, ipsius Lutheri enarrationes longè antecellere aliorum interpretum scriptis, quas quidem ad posteros transmitti utile est, ut de omnibus articulis nota sint viri tan- ti, cuius pectus Spiritu S. regebatur, testimonia, & confessiones, quibus deinceps pīj in certaminibus dogmatum confirmantur. Hac contra Philippistas, ipse Philippus. II. Cum de præferendo, vel Luthero, vel Philippo, queritur, non agitur de eo, quis in Scholasticae juventutis commodum, enciridia, compendia, & elementa ediderit, quis necessarias artes dicendi, & linguarum, græcæ & lati- nae in primis, studia, à monastica barbarie, unā cum Erasmo, & alijs, in Schola- rum usum reduxerit; quod omnino Philippo tribuimus, sed de eo: quæna Deus doctrinæ & cœlestis, Reformatorem, superiore seculo, Lutherum an Philippum, esse voluerit? uter prius Papalem hierarchiam, horrendam illam beluam, scriptis ac di- sputationibus oppugnare ausus sit? uter ab altero doctrinæ lucem acceperit? uter majora pro veritatis confessione pericula subierit? uter majorem in adverso exer- citu stragem ediderit? illud est, quod inter nos & Philippi parasitastrorum queritur. Philippus ipse prioritatem hīc Lutherō debet, quippe qui primum Evangelij do-ctrinam restituerit in lucem, prolixè facetur tom. I. oper. Lat. fol. 381: Nec ablu- dit Calviniano - Philippistarum Rabbi, Theodorus Beza, cum de Lutherō ita ca- nit: Roma orbem domuit, Romanū sibi Papa subegit, viribus illa suis, fraudibus ille suis: Quanto illa Major Lutherus, major & illo, illum illamq; uno qui domu- it calamo: I nunc Alciden memorato Græcia mendax: Lutheri ad calamum ferrea clava nihil. Idem in libro de poena hæreticorum p. 94. 95. 142. 148: Lu- therum vocat fortissimum Heroem, eximium & doctissimum Dei servum: Chri- stiane Religionis instauratorem, virum admirandum in diebus nostris: & ta- lema, ut qui non sentiant in eo Dei Spiritum fuisse, nihil sentiant. III. Ipsi veri- tatis hostes, Pontificij, Lutherum Philippo, & reliquis omnibus ejus ætatis, prolixè anteposuerat, ut D. Mellerstadius, primus Academiz VVitebergensis Rector, qui tunc temporis pro mundi miraculo habitus fuit, & ut aliorum Pontificiorum, etiam Cardinalium, de Lutherō honestissima judicia taceant, unicum tantum, quod instat multorum esse potest, addo, Andreæ Masij, doctrinâ & plurimarum linguarum peritissimi: qui in adornandis Biblijs Antuerpiensibus, bonam ope- ram navavit, & Hispalensi adjutor fuit. Hic, et si Pounificiam religionem pro- steretur, tamen in convivio coenobij VVingartensis, præsentibus Papistis & Lu- theranis, aperte fassus est, Plus Th:ologiz in uno folio Lutheri inesse, quam in- ordum in toto libro alicuius Patris. Ubi ita, de Philippo, hostes veritatis, jiq; primarij? IV. Quid dico de testimonij hostium, quæ semper magno solent ha- beri in pretio? Ipse Spiritus S. testatur, Lutherum datum esse senescenti Ecclesiæ Doctorem egregium, cuius similem ab Apostolorum ætate nec viderit, nec ha- buerit, Apocal. 14. v. 6. 7; quem locum de Lutherō explicandum, utpote Heroe ad opus

ad opus reformationis divinitus excitato , evenitus docuit. Ascribitur ibi Angelus
(Luther) volatus, quo indicantur quatuor , insignis in perficiendo opere commisso diligentia, in prædicatione & reformatione felicissimus & velocissimus suo-
cessus, in alacritate constantia , in periculis Dei admiranda proteccio; adduntur
simil Evangelij æterni, quod prædicaturus sit, præcipua capita, quæ per medium
cœli, h. e. totum orbem Christianum, divulgaturus sit. Cōplementū in Lutherō est
evidens. Et dabunt mihi hoc omnes pij, qui scripta hujus viri cogitatē lexitane,
eos, dum res tractatas animo atteato obseruant, tanquam adamantinis cōstrictos
vinculis detinari, ut mirè fortiterq; affecti, properare aut festinare legendo non
possint: ita, ut in comparatione cum Lutherō , Philippus sit, quasi litera mor-
tua : dabunt mihi, verè judicasse D. Nicolaum Ambsdorffium ; Si omnes com-
mentarij veteres & recentes, etiam in ubam massam conflentur, & id, quod opti-
mum est, ex ijs decerpatur, non tamen cum Lutheri scriptis conferri posse. Hoc
enim, ut eum D. Urban. Regio dicam, judicium non ex amore fuit, sed potius
amor ex judicio. Hinc sit, ut verè possimus hoc Lutherō elogium tribuere, quod
sibi p̄x alijs vendicat Paulus , cum ait 1. Cor. 4. v. 15 : Etiam si decem millia
pædagogorum haberetis in Christo (Brentium, Chemnitium, Philippum &c.)
at non maltos Patres : Ego (Lutherus) enim genui vos (repurgatas Ecclesias)
in Christo Jesu per Evangelium. Non adducam variorum vaticinia de Lutherō
nostro, sed age Philippista, V. iniqua tuæ comparationis Lutheri cum Philippo ,
& Caninæ tuæ in Lutherum impudentiæ rationes nobis detege ! at vide, ne sint
adeo frigidæ, ut strideant, & tremant, tenui nudula Adriani anima, adeo pallidæ, &
si fame perissent, sicut Blepsias ille apud Lucianum, adeo leves, ut ille apud Caſti-
onem, qui ignem exuſſaturus, unâ cum favillis per camium in auras abreptus fuit.
Dispiciamus ordine. I. Ais : Multa esse in doctrina Lutheri, non Melanchthonis,
Beresium portenta. Resp. Quænam verò illa, viri Philippistæ ? Multa à vobis con-
glomerari scio, at per calumniam, ut, cum Lutherum Idololatriæ, impanationis,
transubstantiationis, monstroꝝ ubiquitatis(quæ vobis portentum, extrementum,
pulchra Helena, leſtifica & Mammiata Diana, Chymæra appellatur) capermañice
lanienæ, Eucyphiahismi, & similiū blasphemiarū rēum agitis, cum argumenta
Lutheri, phrasij etiam novis reformatoribus Berlinensibus probatā contra D. Ho-
p. 144, quæ verbis institutionis, in loco de S. Coena, desumptis, crepitus asini
thuriſcos blasphemè vocatis. Sed de his alibi & alijs. Inter alia , licet Lutherō
cum Nestorianis dogmatibus tantam intercessiſſe pugnam sciatis , quanta vix in-
ter lucem & tenebras cogitati potest, yosq; ipſi, Philippum fideliter secuti, con-
tra Lutherum, Nestorij impietates ex Orco revocetis, ut cap. 4. evinceamus , Ne-
storianismum tamen, Diabolici odij in Lutherum cœstro perciti, Lutherō ascribere
non veremini. At quibus argumentis ? an ijs, quibus Bremenium Grabius , fi-
delissimo D. Lutheri discipulo , D. Husnio p. m, eundem imputabat errorem ?

ea verò à Dr. Schrödero jam pridem contusa meministis. Nil superest, nisi illud Bellatinianum, quod vobis apprimè placitum, quis mirabitur, cum anno 1564, & 1571 uterq; manipulus Philippistarum & Jesuítarum syncretismum inierit, & in capite de persona Christi in unum convenerit, conspirarit. Urget Bellarmius, tom. 1. de Christ. in p̄f̄sat, Lutherum scripsisse in Postilla majore concione de natal. Domini; Imperios quosdam facere Christum hominem omnipotentem. Et quibus Lutheri verbis, colligit, Christum hominem, juxta Lutherum, non esse Deum, sed duas in Christo esse personas. Hem serra vobis, hem triumphos Philippistarum. Sed tamen nolite emivirare, ante victoriam. Nam salva res est: Falsitatis disparatorum & plurium questionum confusiones. Pugnat enim, ut totius sitati loci *ouyé misse* indicat, Lutherus, contra illos, qui more Eutychiano, humanam naturam, per se, è transfusione proprietatum Physicā, omnipotentis nature aut essentiæ esse fingeant. Unde duo infert, neq; humanam Christi natu-ram, ut divinam, esse essentialiter omnipotentem: neq; peculiarem aliquam habere omnipotentiam, ab omnipotentia Filij Dei diversam. Nolo h̄c plura, cum è similitudine de universo texto hujus criminationis sumi possit judicium. De portentis in doctrina Melanchthonis capite 3. & 4 erit dicendi locus. Ais II. *Lutheri pro Philippo magnâ fuisse superbiam, pertinaciâ.* Resp. 1. Falsa omnia, Sic enim inferimus: Spiritus S. non habitat in anima superba, & pertinaci. Vide Pro. 12. v. 1. c. 13. v. 1. 2. Tim. 3. v. 1. & seqq. 1. Pet. 5. v. 5. 6. Sirac. 10. v. 14. Et duo sunt, quæ faciunt hereticum, opinio se. falsa in articulo fidei (qualis est de S. cena) & in ea assertendâ pertinacia: dicente Augustino, lib. de utilitat. credend. c. 1, qui etiam exponens illud Psal. 18. v. 14: emundabor à delicto maximo, delictum, inquit, maximum, arbitror, superbiam esse. At Lutherus fuit, toto vocationis suæ curriculo, salutare organum Spiritus S. ipso Philippo teste, in p̄f̄sat. tom. 3 oper. Luther, & p̄f̄sat. commentar. in Genesim, immo ipsis Philippistis testibus, ut Peucero fol. 2. Ergo. 2. contrarium patet, è rebus Lutheri gestis: quia non modo Pontificios errores detestatus, sed & suos, in quibus aliquando habet, publicè, coram Ecclesia, confiteri non erubuit, idq; in p̄f̄satione suorum operum, anno obitum ipsius proximè antegresso. 3. Lutherus in Postilla Ecclesiastica, edita anno 1521, in expositione Epistola die Nativitatis, ultra faretur, se, ante id tempus, s̄zpe hallucinarum fuisse, naturæ in Christo ea, quæ personæ sunt, attribuendo, & contra. Nostis hoc optimè, nostis, viri Philippistarum, quia subinde illa nobis objicitis, sed nefariè, dum quæ Lutherus de tempore, ante annum 21, dixit, vos ad sequentia quoq; & sic ad sequentibus annis editos Lutheri libros referitis, quæ nempe Lutherus, in omnibus suis, contra Sacramentarios, scriptis, etiam dictum annum securis, nondum inter concretum & abstractum distinguere didicisse. Nos inde ita arguimus: Si Lutherus hunc suum errorem, adeo maturè, primo & serven-

Serventissimo cum Pontificis conflictu, non tantum agnovit, sed & publicis scri-
ptis ad posteritatem transmittendis testatus est, neq; quicquam, ob ingenuam
suam confessionem, causâ suâ metuit, nullus, in quo mica candoris, eum ita, per-
tinaciâ, & superbiam à Diabolo fascinatum suspicabitur, ut timuerit, ne auctoritatem & fidem amitteret, vel doctrinam à se repurgatam in discrimen adduceret,
si in causa Sacramentaria mutasset sententiam. At prius est: è dictis. Ergo. 4.
Quin, non superbiam, non pertinaciâ, ut Philippistæ volunt, Lutherò dictasse
in doctrina contra Sacramentarios perseverantiam, docent verba, quæ ex maiore
Lutheri confessione hoc transcribam: Si quissimam, inquit, post obitum meum di-
sturus est, quod si Lutherus nūc superstes esset, hunc vel illū arriculū aliter doceret,
Nō n. satis illū perpēdit, Contra id ego nunc protestor, & tunc, si superesset, protesta-
ter, ut nūc facio, quod singulari Dei beneficio, omnes illos articulos diligentissime
perpenderim, & ad scripturæ normam examinaverim, quodq; tanta cum ταῦτα
Q. C. 2. & constantia tunc omnes reliquos tueri velim, quantâ nunc doctrinam
de S. Domini cœna defendi. Non ebrius nunc sum, neq; ex incogitantia hoc
scribo. Scio quid loquar, & probè sentio, quæ mihi ratio reddenda sit, in novis-
simo die, cum Dominus & Salvator noster ad judicium venerit. Itaq; nemo me
hinc jocari, aut rem frivolam tractare existimet; Res mihi seria agitur. Novi e-
xim Saranam, Dei beneficio, magna ex parte: si Dei verbum & scripturam cor-
rumpere & pervertere potest, quid in meis aut alterius verbis intentatum relinque-
ret? Hæc Lutherus, anno 18: quo sensu, postea ultimam quoq; confessionem
suam anno 44, non multo ante obitum, repetivit, ut ostenderet, se eam doctrinam,
quam contra Sacramentarios defenderat, non pertinaci aliqua superbia
eucratum esse, sed ita tradidisse, ut eam coram tribunali Christi profiteri nullus du-
bitarit. Ais IV. non deesse, hujus pertinaciæ arrogantie, in Lutherò, & humilitatis, in
Philippo, exemplum. Cum enim ante VVormatiensia & Ratisbonensi comitia,
ad dicta à Philippo & Patribus adducta, illa nempe, quibus pario figura corporis Chri-
sti nominatur, respondisset Lutherus, Geometricam corporis figuram intelligi, & Phi-
lippus contra, hec esse confusa glossata, esse jejunam ac frivolam sophisticen, osteu-
disset, præsertim cum Patres greci, quorum magna sit auctoritas, minus ambigue,
panem & binum vocent ov̄. Bodas &c. dicitur in libro 7. cap. 10., ibi Luthe-
rum arroganter & pertinaciter respondisse: malo grecos rejicere universos, quotquos
mihi adversantur, quam sententiam deponere, quam latīna (Romanam intelligens)
ecclesia professâ est. Resp. 1. Unde rem sic actam esse probabis? An quia Peu-
gerius fol. 19. & 20. affirmat? Ille multorum portentorum mendaciorum
architectus? ille sceleratissime impius? Der verlogene fâlsche Bube/ ut
Elector Augustus loquitur, im bedenken scripto anno 74. 28. Maii. 2. alijs

et in unius licet in magna dignitate posito, regulariter non esse credendum, a jure
Iusti, & recte, ex Num. 35. v. 30. Deut. 17. v. 6. c. 19. v. 15. Matt. 18. v. 16. Quis
ergo uni Peucero? immo, quis testi huic injusso, injurato, & doméstico, ejusdem
causae & criminis, hærese sive nempe Melanchthonianæ socio? & sic ab amore,
odio, gratia, falsitate, suspecto? non oculato, sed, quod ipse fatetur, aurito?
Quantum quipq; ille de rebus Theologicis testabitur, qui Philosophicis & Medi-
cis unicè deditus, qui, ut ipse ad D. Jacobum Andreæ scribit, idiota, & certami-
num Ecclesiæ iguanus? iste Damascenus, aliena curans negotia, excussis proprijs?
3. Vitebergenses Theologi, in scripto contra Peucerum, ita argumentantur: Qui
perjurus est in Deum, qui Magistratum suum malitiosè & fraudulenter fallit, qui
juventutem Scholasticam veteratoriè seducit, qui Ecclesiæ & scholas nefariè per-
turbat, is fidem omnino nullam meretur. At talis est Peucerus, quod membra-
tim à p. 35. usq; ad p. 70 prolixè & evidenter probatum invenies. Ergo. Sed fac-
hæc ita gesta esse: 4. an propterea male vel scilicet vel scriptit Lutherus, quod exi-
stimat Patres figuram intellexisse Geometricam? Non credimus. Neq; enim Geo-
metricæ figuræ appellatio ita angusta est, ut trigonum, tetragonum, & similia,
solùm denotet, sed & exterior cuiusq; corporis forma, quæ in sensum oculorum
ineurit, figura appellatur geometrica, ut è Strabone, Plinio, Pausania, Ptolomeo,
Pomponio Mela, videre est. Hoc ergo, si modò vera narrant Philippistæ, dicere
voluit Lutherus, Patres, figure vocè, non intellexisse, ut Philippistæ, nuda sym-
bola absentis corporis, sed, more Geometrarum, qui figuram in supposito solido
corporè nominant, solidum & verum præsentis corporis Christi exhibivum exem-
plar, vel externam panis speciem & formam in oculos incurrentem, quâ median-
te, verum corpus exhibeat. Ita enim vocem figuræ ipse Tertullianus explicat.
lib. 4. contr. Marcion. fol. 285. Hanc esse germanam Lutheri mentem, è libro
ipsius, de verbis Coenæ, planum est. Nec dubito, quin Lutherus phrasin hanc,
de figura Geometrica, vel, ut in libro de verbis Coenæ loquitur, mathematica, con-
sultò usurparit, ut sc. unâ operâ, Patrum sententias, & à Calvinianorū, ut jam
dictum, & à Pontificiorū, qui nudam tantum figuram accidentalem panis rema-
nere, non rem solidam, contendunt, errore vindicaret. 5. Quantum symboli
vel signi vocem attinet, cuius evidētia in primis urgetur, ita habendum: non
minus nos, quam Patres, & alijs similibus, in doctrina de Sacramentis, uti,
idq; ne erres, modo duplixi. Nam, aut Sacraenta integra dicuntur signa,
aut partes Sacraentorum. Si integra, descriptio est à fine, quod sunt signa obli-
gnantia, vel, ut August. confessio artic. 13. loquitur, signa testificantia, de Deo
erga nos gratia, non autem gratiam tantum significantia, ut Philippistæ volunt.
Hinc Apostolus, vocem οὐκ οὐρανοῖς Gen. 17. v. 11, explicat per σφραγίδα
Rom. 4. v. 11. Si vero in Sacraentis N. Test. pars Sacraenti altera, puta, res-
terrena, vocatur signum, non intelligitur signum nudè οὐρανοῖς.

462

¶ v. **L**ux⁹ rei ecclēstis absēntis, (in quo genere erant typi V. Test.) qua Philippistarum glossa est, nam hoc sensu, Patres, ut figuræ, sic & signi vocem, disserē rejiciunt, ut Theophylact. in c. 26. Matt. Damasc. lib. 4. orthod. fid. sed p̄e **G**adolinx⁹, p̄e **E**nōlīnx⁹, p̄e **G**oūlīnx⁹, ac **W**eſt **O**ſe-
Culīnx⁹ rei ecclēstis, verē prēsentis, ac Sacramentaliter visibili elementō unitæ.
Si ursuris vocis, S I G N I, evidentiam, respōdeo, signum esse quod signat, & prē-
supponere, quadammodo, rei signata in viabilitatem, non absentiam. Nam Luc.
2. v. 12. panni & prēse dicuntur signa, cum tamen non solū Pastoribus, pro-
missiones de Messia, in mente revocarent, vel salvatorem natūrā esse, tantum-
modo designarent, ut miraculosa illa stella Matt. 2. v. 9. sed involutum & prē-
sentem continuas exhiberent. Et, hoc sensu, symboli vocem intelligi, vel & solo
Theodoreto, in cuius auctoritate Philippistæ summa in victoriæ spē collocant,
discrete poterunt, e dialog. 1. 2. 3. & super. 1. Cor. 11. Quia verō de sensu Patrum,
qua vocem signi, agitur, hoc argumentum formo: Ita panis est signum corporis,
ut sanguis signum animæ. Deut. 12. v. 23. Propositio est Augustini contra Adi-
mant. c. 12. tom. 6. oper. mihi p. 231. At sanguis signum est, non absentis, sed
prēsentis animæ, nempe quia anima carnis est in sanguine. Levit. 17. v. 11. 12.
Ergo panis, stylo Patrum, est signum corporis prēsentis, non absentis (prout
Typhi signum prīscis dicebatur juvencus, apud Philonen p. 336 de temulent. edit.
Bas. anno 158.) quemadmodum volunt Philippistæ: quorum Cœna usq; ab un-
guiculo ad capillum summum est allegorica: estne? Considera: vide, signum pi-
etatis pulchre videris: dico ad imitationem e Plauti Epid. act. 5. scen. 1. v. 16. 17. 18.
6. Quando verō hæc contigere, qua hic narratis, quero, à vobis, viri Philippistæ?
Respondetis: intra annum 37 & 40. Itane? At eo tempore, inquam ego, jam
prodierat liber Lutheri, de verbis Cœnæ, quod firma & immota subsistant, ultra
decennium; in quo, illa figuræ Mathematicæ, quam diximus, continetur explicatio:
qua si Philippo, in colloquio illo, improbata fuit, cur eundem librum, triv-
ialam hanc sophisticen, Illustrissimo Principi Barnimo, Duci Pomeraniz, luculentā
prefatione, anno 1556, ita commendare non vicerit, ut Illustriss. ipsius celsitudo
hanc doctrinam, ex tomo & libro comprehensam, piē amplectatur, Ecclesiæ,
juxta eam, rectè doceri curet, & pericula confessionis constanter sustineat? Con-
ciliate. 7. Argiva est calunnia, Lutherum, per Latinam Ecclesiæ, intelligere
Romanam: agitur enim eo loco, de scriptoribus Ecclesiasticis, quorum quidam
dicuntur græci, qui græcis, quidam Latini, qui latinis sibi sunt literis, sive ijs
Germani, sive Itali, sive Galli, sive aliarum regionum scriptores. Tum: de ijs La-
tinis respondet Lutherus, quorum sententias consignatas in pagella Luthero obtu-
tit Philippus. Id enim affirmari Philippistæ. At Philippus, Latinorum Patrum,
non Ecclesiæ Romanæ, obtulerat sententias. Affirmatis & hoc. Concludite ergo,
¶ 2. & do.

et domesticum vestrum thesaurum, quem nobis ostendistis, ipsi reprehendit
g. Recte quoq; Lutherus, in negotio S coenæ, Latines Patres anteponit Græcis.
Ut maximè enim Græci satis dilucidè, orthodoxè, & antiphilippisticè, de hoc ar-
ticulo suam exposuerint sententiam, dilucidius tamen & copiosius omnem rem.
Latini explicarunt, osse sc. ipsam corporis & sanguinis Christi substantiam in plu-
ribus simul locis præsentem, accipi non tantum fide, sed & corporis ore, Christo-
non. modò nos spiritualiter sed & corporaliter conjungi, ipso indignos fide ca-
rentes verum corpus & sanguinem Domini in S. Coena accipere. Id quod patet,
è collatione dictorū, quos è veteribus, cumulo citarunt, Jacobus Andreæ in refuta-
tione orthodoxy cōfensus, Chénitius, Marbachius, Hamelmannus, VVitebergenses,
è quā simul videbis, omnes nodos, sive Philippistarū, sive Calvinistarū, in controver-
sia de S. Coena, jam diu Patres latinos dissoluuisse. Vel solus Augustinus, Q UATU-
ORDECIM in locis, Philippico-Calvinianæ, de S. Coena, sententiâ, evertit. g. Propria-
vincta cæditis Philippiste, si modò vera, narratione, vestrâ, exposuisti: exinde e-
nī superbia Philippi non Lutheri conspicitur. Superbi namq; & immodestia ho-
minis est, quem, ceu patrem, Præceptorem & superiorē reverenter colere debe-
mus, ut Philippus Lutherum, ita duriter, nondum auditâ vocis, quæ nobis obscu-
ra videtur, explicatione, insectari, ut dicas, jejunâ & frivola sophisticâ, eum nobis
imponere, ceu Philippus ad Lutherum hic dixisse dicitur; modesti verò est & hu-
moris, placidè & verecundè interpretationem ab illo rogare. Regeres: eo ostendit
Lutheri pertinaciam & superbiam, quod se malle, ait, universos græcos abjeceret
quām suam sententiam deponere. Resp. 1. Non major h̄c Lutheri vel superbia
vel pertinacia (hoc est, nulla) quām, VVhitakeri, Philippi amantissimi, cuius
hoc est, verissimum, & ipsorum Patrum judicio conforme (quod alibi demon-
stratur) judicium: Qui Patres, inquit, si essent nobis infesti, nec ijs responderet
possemus, non tamen hoc lēdere caussam nostram deberet: quia fides nostra non
ex patribus, sed ex scripturis pender, de script. q. 6. c. 17. p. 644. edit. Herborn.
anno 603. Similia habes apud strenuum Philippi defensorem Pareum, in hac ipsa
de S. coena materia lib. 4. de Coena c. 1. Et si alterius Philippistæ cum Philippo
sunt sententiae, aeoñ se committunt fundamento, Pontificiasq; plumas, ut vi-
dēri volunt, nondum abjecerunt, cum hæc non ignobilis Papatus penna sit. Cum
Bellarminus objiceret, O M N E S Patres summa consensione idem docere: quid
quem vestrum dicitis, Iunius, Philippistæ? Ergo, inquit, pessimè. tom. 2. oper. p. 559.
edit. an. 608. Hæcne est superbia? Philippus certè verba Lutheri superba esse, pu-
tare non potuit, cum Lutherum omnibus Patribus præferat, ut vidimus. 3. Nos verò
Patrum consensum, in articulis, inter nos & Philippum vel Philippistas contro-
versis, gratâ mente acceptamus, & urgemos, qui certi sumus, hos Atlantes Phi-
lippisticum cœlum non fulcire, sed potius, ut muræ aceti gustu, apud Plinium
tom. 1. lib. 9. p. 453, sic Philippistas, Patrum fide, agi in rabiem. Hinc Patrum
testis.

testimonijis à nostris pressi; respondent, vel, Patrum rhetoricationes non creare
novos fidei articulos, vel, Patres in Polemicis scriptis vincendi studio abreptos;
sepe arripere, quæ si exactius ponderassent, non attigissent. Hæc enim illorum
verbæ sunt. Ais V. Lutherum inconstantia & defulteria levitate, bellum Sacramen-
tum seipsum, aduersus Cingulum, contra patia, venobasse; Philippum non itum.
Resp. Palinodiam canite, vos homines inconstantissimi & levissimi, ob commen-
sum hoc, verè & propriè Thracium. Quænam enim pacta intelligitis? Ita colli-
go: aut intelligitis Marpurgensia, anno 1529, aut Suinfurtenia anno 1532, aut
VVitebergensia anno 1536, aut Schmalcaldensia anno 1537. Si Marpurgensia, Lu-
therum è sua parte, certo fine, promisso silentium fateor, quod & quindecennale
præstitit, sed hac lege, si Cinglianii etiam filerent, nec quid novarum turbarum
moverent. Iam quero: quis pactum hoc ruperit? an Lutherus? Persuade hoc il-
lis, qui nesciunt, quid heri actum sit, mihi nunquam persuadebis: qui scio, Sacra-
mentarios in Helvetia, cum tandem Lutherum filere videbant, hujus mansuetudine
abusos, recollectis quasi viribus, majori vehementiâ, quam olim, se ad bellum
Sacramentarium instaurandum accinuisse, dum non tantum ea Cinglij scripta
que ante fuerat edita, in quatuor tomos digesserūt, & utriusq; lingue typis exscribi
curarunt, sed & nova quædam, & in his, impiissimam illam fidei Christianæ,
quam vocant, expositionem, Tiguri imprimi curarunt, longam & operosam
præfationem aduersus eos, qui Cingulum pro hæretico proclamassent, addentes, h.e.
pacta rumpentes. Quibus Lutherus lacesitus, cuius neq; os neq; calamus hæcte-
nus capistrati debuit, respondebat. Si Suinfurtenia ijs Tetrapolitani in foedus
recipiebantur, hac conditione, ut errore Cingiano abjecto Augustanam confes-
sionem amplectentur, quod & ab illis promissum fuisse, è Steidani lib. 8, si ne-
scis, disce. Quin in conventu illo Suinfurteni, Elector Moguntinus & Palati-
nus, istam conditionem expressè consilio pacis adjecerunt: Si Cinglianii fateren-
tur errores, atq; desisterent, eos etiam hac pace comprehendendi, sin minus, evan-
derendos, neq; auxiliij quicquam eis communicandum, neq; scđius ullum cum eis
faciendum esse. Quare, disputando aduersus Cingianos, Lutherus non egit con-
tra pacta illa, sed potius juxta illa. Si VVitebergensia, (in quibus perficiendis
quantum egerit Philippus hypocritam, cap. 3. demonstrabimus) nostrates in ijs
non ad Cingianorum sententiam, sed Bucerum, errorem Sacramentiorum a-
perte revocando, ad nos accessisse, annales docent: qui Bucerus cum in re tam
seria consensum testaretur, in concordiam Lutherus consentire debuit, eodemq;
mullo certè alio modo, concordiam in conventu Schmalcaldensi repetivit. At,
cum accideret, ut rumores inde spargerentur, Lutherum, abiecit puriore, in Hel-
vetiorum concessisse sententiam, deq; eo consensu Sacramentarij publicis scriptis
gloriarentur, Lutherus, Bucerianam concordiam, suæ doctrinæ, & toti Ecclesiæ
fraudi futuram, infirmos perturbari, Ecclesiarum nostrarum confessionem
pasim.

D. 3.

palsim in dubium vocari, & inconstantia accusari, videntes, hisce causis, ut ipse
in postrema confessione eas commemorat, motus, edidit, precepto Petri, 1 Ep. 2.
v. 12, exemplo Pauli Galat. 2. v. 1. & seqq, brevem confessionem, anno 1545, mortem
suam praecedente, ut toti Ecclesiz, se à sua doctrina, quam hactenus de cœna de-
fendisset, non defecisse, constaret. Ego enim, inquit in illa confessione, qui jam
podem alterum in sepulchro habeo, hanc laudem mecum ad Domini mei & Sal-
uatoris Jesu Christi tribunal feram, quod fanaticos & sacramentarios istos, Ca-
rolostadium, Cingulum, Oecolampodium, Stenckfeldium, & ipsorum discipulos
Tiguri, & ubi cunq; suat, serio & ex animo toto damnaverim, juxta mandatum
eius Tit. 3. Si quæ ergo hic, illa non Lutheri sed Philippi fuit, inconstantia, &
dilectoria levitas, quippe quem pessime illud Lutheri scriptum habuit; ut suo leco de-
monstrabimus. Ais VI. Hanc Lutheri inconstantiam Henrico VII, ut Papatum
in Anglia restauraret, non minimam causam præbuisse. Resp. Falsum probrum.
Non enim hac, sed alia occasione & causa, Henricum instaurasse Papatum, Sleida-
nus lib. 9. ostendit, quem vide, & mentiri desine. Ais VII. Causam belli Ger-
manici Lutherum multis viis effundit, Philippum nullum. Resp. Calumnia hæc est, vin-
dicanda non solo stylo, sed severius. Utique si tanti belli Lutherus causa extitit, in-
dignus fuit honorum consertio, si autem non extitit, quod certè scimus, Philippo
se illi, qui talia spargunt, pro Sycophantis & bipedum nequissimis habendi sunt.
De argumento, quo mori, ita de Luthero sentiant, rogari, respondent: Lutherum
non dimisisse Philippum Ratisbonam, ubi consilia fervida moderari potuisset;
indeq; inferunt, causam belli germanici extitisse. Hoc nempe volunt: Si Philip-
pus interfuerit, anno 1545, colloquio Ratisbonensi, bellum illud non exarsurum
fuisse, quia consilia fervida moderari potuisset. Unde verò hæc scitis, inquam,
ego? an res tanti momenti in solo fuit sita Philippo? an hujus moderationem,
stoico aliquo faro & necessitate, eventum placidum sortiri debuisse, Menippus
aliquis de Cœlo descendens, vos docuit? & quia non nisi ad colloquium cum Pon-
tificijs docti viri cum petebantur, non ad consilium bellicum, huic colloquio si in-
terfuerit Philippus, unde scitis, unde scire & vel suspicari potuit Lutherus, de
bello, cum Philippo, Principes consulturos, & ejus consilium, seu oracula ductum,
secuturos? & anne reliqui qui Ratisbonæ tum commorabantur, sive Theologi, us
D. Brentius, post Lutherum optimè de Ecclesia meritus, D. Snepfius, D. Major,
Vitus Theodorus, Joh. Pistorius, Martinus Fræchterus, sive Politici, VVolratus
comes VValdeccus, Balthasar Gulthagus, Laurentius Zochus ICrus, erant meri
fungi, caudices & labella bellica? an in his omnibus non fuit tantum pacis desiderium,
tanta moderation, quam in uno Philippo? Recolligithe vos Philippiste,
acc insaniam insanite, de qua quis dubitet, Phrenetica sit an Paraplectica. Con-
silium Lutheri quod attinet, equidem primùm, de Philippo, ad colloquium Ra-
tisbonense mittendo, conclusum fuit: at Lutherus, optimo animo, Philippum,

velo.

valetudināis adversā, cum qua cōfīctabatur, rationem habens, Electori excusavit, &c D. Majorem, placidissimum certē Theologum, mitti imperavit. Scriptū sūm ad Electorem: quia colloquium plane vacuū & nihil futurū sit, de quo nulla spes bona frugis concipi queat, in becillitātē Philippi meritō parendum esse, præsertim cum D. Major, negotio plū quām sit idoneus, si vel maximē nihil amplius, quām affirmare aut negare possit: adhac Sncipium quoq; & Brentium adesse, qui nihil quicquam sibi adimi patientur. Pro hac intercessione verē paterna, pessimas Philippistā Lutherō nunc agunt grātias. Ut sūm: Moderatio cōfīctorum fervidorū, de qua loquimini, aut respicit cōfīlia Politica, aut Theologica. Si Politica, jam responsum est, si Theologica, carnalis illa fuisse moderatio, & maxima levitas. Scilicet, quia Pontificijs in doctrinā articulis nī minimū quidem cedendum esse, nostri, tum consulerunt, ea cōfīlia Philippus moderari debuit, h.e. pacis ratione habitā, misigare, ut nonnihil Pontificijs gratificantur, sententiam illorum, vel aliquo modo acciperent, vel tantū non dāarent. Hęc est illa execrabilis Philippica moderatio, de qua cap. 4. Maximi autem belli Philippum fuisse auctōrem cap. 3. & 4. ostendēmus. Ais IX: Lutherum Jenae Carolostadio aureum dedisse nummum, eog, cēu arrhā, arroganter ad publicum certamen provocasse. Ubi serō talia Phlippus? Resp. Mucco nares vestrās oppletas reor, quem extraham, ut occasionem & finem doni hujus olfāciatis. Ita est: dedit Lutherus Carolostadio aureum nummum, at non eo sine, ut, rabularum instar, contendendi libidinem expleret, & laudem ē dissensionib⁹ in Ecclesia quæreret, sed 1. quia Carolostadius graviter conquestus erat, Lutherum, &d, quod sibi à scriptis Carolostadij metuat, obstare, quo minus Carolostadiana scripta typis publicis imprimi, vel impressa divendi quoant. Idcirco hypocritæ hanc dedit iniuritatis mercedem, &c, aurei Rhenani munere, præsentibus multis, mox solum civibus Ienensibus, sed & peregrinis, præcipue, tabellarijs Cæsaris ac Marchionis, palam, ut in omnia loca emanaret, testificari voluit, tantū abesse, ut institutum ipsius impedire velit, quemadmodum mendaciter Lutherum Carolostadius traduxerat, ut etiam, parte aliqua sumptuum suppeditata, promovere illud maximē cupiat. 2. quia clam serpentes errores Carolostadij plū nocere Ecclesię, quām si in lucem publicam protrahantur, Lutherus animadvertisit, idcirco, ut occasionem istius delirij, palam refutandi, & nascentem Ecclesiam contra illud præmuniendi, hoc modo bānciseretur, libelli Carolostadiani evulgationem augeo redemit. Quā in te quid demum peccatum est? Ais IX: Lutherum auhoritatem suā Pontificios concitasse, ut in Calvinianos ad mortem uḡ sebirent, tēpe ipso Cruciger, Lutheri collega anno 44. Resp. 1. Pertinet hūc illud Christi Ioan. 13. v. 18; quod ē Psal. 49. v. 10, de iuda proditore adducitur: Qui manducat panem meum (Cruciger) sustulit adversum me (Lutherum) calcem suum. Quamdiu Lutherus in vivis, Cruciger se tanquam ejusdem confessionis fidum colligam.

legam publicè exhibuit, & nihilominus eundem adhuc superstitem, in eodem col-
legio præceptorem & superiorum, clanculum, ad alios datis literis, tanti sceleris,
Donatistico planè ingenuo, insimulat. & perfidiam! ô calumniam! 2. Pontificis
eodem sunt Lutherani, quo Calviniani, caesi, utrosq; ad rogum damnant, & cum
personas habere non possunt, libros & effigies personarum, ut Leo X. Lutheri, etc-
mane. Quomodo ergo Lutheri auctoritate apud Pontificios opprimerentur Sæ-
cramentalij? 3. Pontificij, ob dissensum à Papatu, jugulat Lutheranos, Calvi-
nianos; ob Calvinianorum discepsum à Lutheranis, Pontificios maclare Calvi-
nianos, Cretensis est veritas. 4. Quid verò, si Philippi, Cinglij auctori-
tate, Lutheranos à Pontificis opprimi, & cremari affirmaverimus, sed & dema-
straverimus? utiq; quia Pontificis persuasum est, è Lutheri doctrina, omnes no-
stris temporis hæreles, Philippistarum, Calvinistarum, Anabaptistarum, Photinian-
orum, aliorumq; profluxisse, nos quoq; tanquam auctores omnium istalarum
corruptelarum, puniunt. Ais X: Quantum initium Reformationis doctrina: su-
periore seculo, concernit, eo, Lutherum Philippo præferri non posse, neg. hoc nomine,
Eliam tertium vocandum, cum antequam Lutherus prodiret, jam ante opus reformatio-
nis Cinglius apud Helvetios instituerit. Resp. Siccine ergo, ob historioperdæ, Cing-
lius, non tantum Lutheru nostro præfereādus, sed & vestro Philippo? ille Cing-
lius, qui, Philippi vestri judicio, Helveticum magis quam Christianum Spiritum
habuit? Sed ad rem. Oppono huic fabule 1. theses & scripta Lutheri, quæ te-
stantur, quod neminem, in hoc, contra Pontificios, negotio, habuerit præmium.
Unde in præfat. oper. Latina scribit: Solus primo eram. Oppono 2. testimoni-
um Sleidani, è cuius libro primo, libri nempe principio & fine, constat, Cing-
lium anno 1519, toto, post Lutheri cum Tezelio conflictum, qui erat anno 1517,
biennio, papales indulgentias impugnare cœpisse. Oppono 3. testimonium La-
watheri, qui, in principio controv. sacra, itidem, integro biennio, iniuxit Cinglia-
num in Romanam Ecclesiam incusione, Lutheri impressionibus recentiora esse, af-
serit. Oppono 4. testimonium Buceri, Lutherum, primum esse Apostolorum pu-
tioris ad nos Evangelij, affirmantis. Oppono 5. testimonium ipsius Philippi, i-
dem dicentis, in præfat. tom. 2. oper. latin. D. Lutheri, in præfat. tom. 3, in
primis verò tom. 4. oper. Lut. fol. 381. Oppono 6. confessionem Philippistarum
Nestoris, Peuceri, qui, licet in historico suo tractatu ambigat, an Lutherus an ve-
rd Cinglius Pontificiorum errores prius reprehenderit, tandem tamen, hoc con-
stat, inquit, Lutheri nomen à reprehensis erroribus Ecclesia, multo ante Cinglium
innovuisse, & eundem περὶ τὸν Καγγάλιον arq; à Pontificis præcipue petitum & im-
pugnatum fuisse. E quibus Peuceri verbis invictè concludo, Cinglium non fe-
sse primum imperium in Papatum, quia sic nomen Cinglij prius, quam Lutheri
innovisset; Papa etiam non minus Cinglium quam Lutherum excommunicas-
si. Urgeo 7. Cinglium cum Oselampadio, in colloquio Marpurgensi, in-
tegris

tegris annis 15, postquam Lutherus Pontificios errores incredibili successu op-
pugnaverat, multorum errorum, & quidem Papisticorum, convictum, rectiusq;
in vera doctrina institutum fuisse. Testis hujus ipse Philippus est, in brevi illa-
de colloquio Marpurgensi Joanni Saxoniz. Electori missa relatione, ubi, incom-
modè, inquit, loquuntur (Cingiani) de hominis justificatione coram Deo, &
doctrinam de fide non satis inculcant: sed ita de justificatione loquuntur, quasi
opera, quæ fidem sequuntur, sint hominis justitia: male etiam hauc quæstionem
explicant: quomodo fides concipiatur: De his articulis, tum temporis, quan-
tum fieri in illa festinatione potuit, A N O B I S I N S T I T U T I S U N T I P S I,
& quo plura de ijs audierunt, eo magis institutio nostra placuit: in omnibus et-
iam illis capitibus cesserunt, quanquam antea A L I T E R de ijs publicè scripse-
rant. Similia habebis, eodem Philippo auctore, tom. Lut. Jenens. 4. fol. 467,
ubi propriam Evangelij doctrinam tum parum ipsis notam fuisse, testatur. Si
ergo Cinglius, usq; ad annum 1529, doctrinam fidei non rectè tenuit, si ipse in
principiis articulis, adhuc in crassissimo errorum pontificiorum luto hæsit, inde
per Lutherum & Philippum extractus, & institutus, obsecro, qualis fuit ipsius re-
formatio ante Lutherum? g. Quid moras nestis? ostende nobis, Cinglii scri-
pta, conciones, disputationes, vel documenta alia, quibus Cinglium, ante Luthe-
rum, impetum fecisse in Papatum, probari possit. Ostende, si vir es, si lubet &
nullum superest tibi pectore robur! g. ob hoc cœptæ reformationis opus, Luthe-
rum nostrum tertium & ultimum Eliam rectè vocari, videbis, è concionibus de
Thaumasiandro Lutherò, Clarissimi Theologi Dn. D. Hoe, ubi in viginti ac plurimi-
bus membris, duabus concionibus, comparationem inter Lutherum & Eliam tra-
stavit: itemq; è cap. 13 Dn. D. Philippi Nicolai p. m. libro de Antichristo, p. 240 &c
seqq. & anne absurdum est, tertium statuere Eliam, post primum, Thesbiten, &
secundum, Joannem Baptistam? Non ita. Quid enim, si in sacris Eliam tertium
(Lutherum) nominari demonstravero? Ita certè existimo. Nam Matt. 17, si
attentè textum consideres, de gemino Elia Christum loqui, de futuro, tertio, &
præterito, secundo, videbis. Quarunt enim ejus discipuli v. 10, eur scribæ dicant,
quod Eliam oporteat venire prius? ad hanc quæstionem ille respondet v. 11: Elias
quidem VENIET prius, & restituet omnia. En habes promissionē & vaticinium de
Elia futuro, tertio, (Lutherò) cuius proprium erit restituere omnia! Sequitur de
Elia præterito v. 12; verū dico vobis Eliam VENIRE. En habes quoq; E-
liam secundum, Joannem Baptistam! Ais XI. Concordiam in Saxoniz à Solo
Philippo non Lutherò conservatam. Resp. Concordiā fucatā melius est pro pietate
dissidium, ait Nazianzenus. Maledicta concordia, quæ cum contumelia Dei, &
eum veritatis jaætura conjuncta est, ait Lutherus. Talem autem fuisse illam Phi-
lippisticam, ut & plura, quæ hoc pertinent, cap. 3, ostendemus. Veritatem & pa-
cem Deus conjunxit Zach. 8. v. 16. Eph. 4. v. 3. 2. Tim. 2. v. 22, quam suavissi-
mam copulam, non oportet nos, cum Philippo, divellere: sed si ab una parte ladi-
tur veritas, pax ex altera consistere non potest. Ais XII. In Lutherò affectuum hu-

manorum, ira & in primis, fuisse fervorem, & impetum, cui indulserit, Philippum autem non vehementia certasse, sed moderatione & prudentia Principum iras lenisse: & cuius commone actionibus aliqua correcturus fuisse Lutherus, & de vehementia, in hoc conflitu plurimum remissurus, nec Pontificis ad sui idoli defensionem tantum concessurus, nisi extitissent, qui inflamatum, vehementius incitarent. Resp. 1. In sanire mundo videntur, qui ardentiore zelo pro veritate depugnant Act. 26. v. 24: quidni ergo & Philippistis, qui de mundo: 2. Fateor equidem, optimam in generescriptionum Theologicarum formam esse, qua, juxta illud Hieronymi ad Pamphach. & Ocean, omittit personas: rebus tantum & criminibus responderet, nec maledicentibus remaledicit, cum praeceptum sit, malum pro malo non esse redendum. Verum Christi, Prophetarum & Apostolorum exempla, evidenter demonstrant, sepius adversariorum hypocrisias, contumaciam, perviciaciam, blasphemias, eo Orthodoxos impellere, ut, in respondendo, aliquam, sed secundum scientiam, adhuc beant, acrimoniam, perfecto odio adversarios prosequendo Psal. 138. v. 22, arguant, objurgent, 2. Tim. 4. v. 2, rigidè inerepant Tit. 1. v. 13. Id enim ipse Salvator vult, cum inquit Matt. 5. v. 13: Vos estis sal terræ: quod si sal infatuatum fuerit, quod salietur? Hæc Christi, Prophetarum, & Apostolorum exempla, qui imitari detrectant, & moderati vel pacifici potius, quam viri rixarum à mundo dici volunt, hos non Doctores veros, sed seductores meros esse, certum est. 3. Si quis mortuus examinet, quibus hydra heretica Christi personam & doctrinam impetrat, in multis orthodoxis vehementiam vehementiorem desiderabit, nec, cum Pareo in Irenic. p. 7, vevebit, utinam Brontes aliquis, vel Vulcanus ipse, omnes illas maledicas chartas (Lutheranorum vehementiora in Calvinianos scripta, intellige) quæ hactenus orbem Christianum perturbant, devoraret! 4. de Romana Thaide dicitur in specie: Apocal. 18. v. 6: Reddite ei sicut & illa reddidit vobis: & duplicitate ei duplum secundum opera ejus. Numerent ergo simulum molliculi, qui in absentia sua abacum, periculum, quod ab illa Ecclesiæ creaturæ, auctoritate intromittunt. 5. Quos carni humanæ ascribunt Philippistæ affectus, illos scriptura laudat, & ἐργαζομένους, impetum, appellat Apocal. 18. v. 21. 6. Ipse Ariosto teles, per ea, quæ habet 4. Eth. Nic, vehementiam, quam hi censores carpunt, laudandam esse judicasset. 7. observatione dignum est, in veritatis causa contra Pseudo Apostolos asserenda, quo quæque posterior est scripta Epistola Pauli, eo majorum in illa Spiritus ardorem conspicit, id est, ut vulgo loquuntur, vehementia, sive acrimoniam, cuius rei solius gratia, Chrysostomus, opera pretium esse censet, si in tempus scripta eujusque Epistolæ diligens fiat inquisitio. Quæ scribendi acrimoniam non impatiens carceris, non senili morositati, sed, unicè, Spiritus fervoris, & divini amoris incrementis tribuenda est. Hodie, in nostro ordine, juvenilis ætatis proprius esse videtur fervor, senibus quibusdam languidius causam veritatis agentibus, quod cum quibusdam alijs, Politici, (qui ad formam aularum hujus mundi, regimen celestis aulae accommodatum cupiunt, forte juxta Ioan. 18 v. 36,) prudenter incrementis, experientia, & judicio tribuunt, & propterea vehementia.

Etiam illam juventili ætati condonare, quæ, ercente ætate, decrescat. Sic niempe
qui vix Theologiam per transennam inspererunt, se zeli Theologorum consti-
tuunt judices, sed absq; judicio ; cum senes, si modò incrementa in ipsis sumat
pietatis amor, ferventius caussam veritatis rueantur : cuius dum nunc passim sit
contrarium, & Polycarpi aliorumq; veterum, zelus exultat, vel hoc argumento li-
quer, ambitione corrumpti, languore deserit à plenisq; religionis caussam, qua gravi
zelo gnaviter erat afferenda. Hanc vehementiam, sene Theologo dignam , quia
D. Jacobus Andreæ p. m. contra Philippistas & Calvinistas masculè adhibuit, ob
id, à Philippista quodam, eoq; musteo vitilitigatore, ut ferreæ frontis homo argui-
tur. Miram verò reprehensionem ! quid audio ? annon Theologus debet habere
frontem ferream ? At ego putaram, Theologum, totum debere esse ferreum. Sic
enim ad Jeremiam Dominus : ego dedi te hodie , in columnam ferream : & in-
murmurum æneum: & bellabunt adversum te, & non prævalebunt, Ier. 1. v. 18. 8. Prae-
terea, quantum Lutherum attinet, quem Deus , singulare zelo , adversus hostes
pertinacissimos, potentissimos, impudentissimos, Papicos , Cinglicos &c, in-
struxit, non ut eos leniter palparet & scalperet, sed graviter adoriretur, scire debe-
bant Philippistæ, Deum quovis tempore, Doctrinæ Reformatores, heroico & ar-
denti zelo instruisse, ut Mosen Exod. 32, Pineham Num. 25, Psal. 106, Eliam 1.
Reg. 18. Opinor, si Philippistas interrogasset, Moses , Pinhas , Elias , num recte
factum, quod ille adeo graviter idolatriam, iste scortationem populi , hic Baali-
ticos cultus vindicaverint, respondissent, lenius agendum, moderationem Philip-
picam adhibendam, Mosi tabulis Dei manu insignitis parcendum , Pinhae mode-
ratus procedendum, Eliae Regis & Reginæ iram leniendam fuisse. Pulchri l. Co-
gnoscite quoq; viri Philippistæ , quid de zelo hoc Lutheri, non tantum hostis Lu-
theri, Oecolampadius lib. de auric. conf. p. 15, ubi Lutherum vocat Theologum
egregium, purè Christianam eruditionem admirabili zelo jungentem , sed & no-
vellas, Brighthmannus vester, judicet. Qui quasi apologiam vestra criminationi
opponens, ita super c. 14. Apocal. p. 389 commentatur : Hic angelus, inquit, fui
Martinus Lutherus. Spiritus hæc illi tribuit turbulentam & plenam tumultus con-
cionem : Ac nemo quidem est, qui sancti illius viri locubrationes gustaverit , cui
non videatur cœlestem veritatem spirare : Sic passim incalescunt & ardent, &
igneo quadam fervore flammant. Multi majorem moderationem & modestiam
desiderabant, sed hinc videre licet , quo instinctu cerebatur. Mundus laborebat
gravi veterno : qui non potuit executi, nisi vehementius intonasset, asperius egisset, &
admodum aculeos. Res magni tumultus & turbarū. Sed nō volvitur rotæ sine stre-
pitu. Et post pauca : aculeatæ hæc verba Lutheri, nō erant hominis & irritati adversarij, sed quæ Sæctus Spiritus illi suggestit. Hæc ille. 10. Exempli in scriptis Lutheri im-
modicæ & eo viro indignæ vehementi ostendite, & ut cum Comico loquar, è vestra
opulentitate depromite. Neq; n. tanti estis, Philippisti, ut non sini Delphica à vobis
edi Responsa existimemus. 11. Quæna verò est illa Philippi moderatio, quæ iras Prin-
cipum lenivit ! Principes illi aut amplectebantur Lutheri doctrinam, aut non. Si
prius, quid opus fuit apud eos, lenimentis? cum iij omnes Lutherum amarent, e-
ius

jusq; institutū probarint. Si posterius, ejus rei exempla nobis producite, aut si vobis
integrū nō est, à nobis parā, vobis honorifica, cap. 3, expectate, vobisq; ipsi, quod
hęc camarina cōmota adeo fācet, imputate. Videbimus n̄ fuisse illā Philippi mo-
derationē, nihil aliud, quā effeminitā, Theologo indignā, mollitiē, timiditatē, adu-
lationē, è consideratione politica pacis & tranquillitatis profectam, quam ipse Ari-
stoteles nō in laude sed vituperio poni. l. 3. Eth. c. 10. 11, quā scriptura dānat Galat.
1. v. 10. Eph. 6. v. 6. Col. 3. v. 22. Ier. 6. v. 14. Ezech. 13. v. 5. Patres de placan-
da Principum & Regum ira, quam aduersus Evangelium conceperant, adeo non
fuerunt solliciti, ut magno illam animo contemnerent, & magis inflammarent.
12. Quanquam quid de moderatione Philippi habendum sit, si non placet ē nobis,
saltēt ē proprio cognoscite Propheta, Lampadio, qui, in prodrōmo contra D.
V. Veberum, Melanchthon inquit, mollius, quā virum constantem decebat, in-
terdum suam sententiam proposuit. 13. Qui præterea affectus pessimi, Philippi
occupaverint animarū, inferius patebit; de Philippistis constat, eos, affectuum
humanorum morbo, ira et odij potissimum laborare. Vide vel solum Catalogum,
quem ē Reuerianorum scriptis collectū VVitebergenses Theologi in fine apo-
logie consignarunt: ubi quām furentur in VVitebergenses debaccheantur, videbis ad-
de his alia ipsorum contra Lutheranos scripta. Deus bone, quanta ibi blasphemia-
rum strues, quāta conviciorum farrago, quibus vivere videntur hi homines non
aliter ac Salamandra igne! Nōs in lutulenta illa convictiorum palude lintrem cir-
cumducere nolumus. 14. Quorsum autem illa fabula, de correctione Lutheri futu-
ra, & concessione Pontificijs facta? immō quorsum illa de susurronibus (D. Ni-
colaum Ambrosium Episcopum Naumburgensem præcipue intelligunt) quo-
rum instincta Lutherus in certamine Saeramentarios incitabatur, *Aido chas.*
de quā nos ita sentimus: ut is, qui veritatem verbi divini viriliter defendit, cul-
pari non potest, sic nec illum, qui alium, ut id faciat, recte admonet, infligat, sed
ut, qm̄q; laudem mereri. Ais XIII. Inter polemica, pura, quæ contra Cinglia-
nam lectam sunt edita, & didactica Lutheri scripta, accuratè effe distinguendum,
quia illa, utpote affectum plena, non habeant, cum his, eandem certitudinem. inter
Philippi scripta non item. Resp. 1. Unde haec, quam, ceu Gorgonis caput, subinde
objicitis, distinctio? cum N I H I L Q U I C Q U A M. continetur, in pole-
micis Lutheri scriptis, quod non in ejusdem assertum reperiatur didacticis? Nimi-
rum, hoc artificio, scripta Lutheri Polemica, affectum (sed divinorum) plena,
quibus omnem Calvinistarum religionem invictè ejusit; tollere vultis ē medio.
2. Quantū potissimas inter nos controversias; de maiestate & præsentia Chri-
sti, in terris secundum humanam naturam, attinet, eadem qua in Polemicis, con-
tineri quoq; in Lutheri didacticis, prolixè demonstravit Dn. D. Hunnius p.m. in li-
bro de persona Christi pag. 330. & seqq. edit, anno 95; de S. cœna autem, peculia-
ri libro idem ostendit Dn. D. Leuchterus, edito Darmstadtij anno 1607. 3. Quid
etiam illud monstri est, quod duas Lutheri confessiones, majorem & minorem,
inter scripta Polemica refertis, cum tamen uterq; liber sit homologeticus, ē pro-
fesso didacticus, & inter optimos Lutheri libros computandus? Neq; enim ad-
versæ

verso partis refutatio statim constituit librum Polemicum : nisi ipsa Prophetarum
& Apostolorum scripta, PseudoProphetis & Apostolis opposita , tantum velitis
esse polemica, & ut quidam Sacramentarij Lutheri scripta appellant, eristica. De
Philippi scriptis suo loco . Ait XIV. Lutherum suam de S. Cœna doctrinam è
Scholasticis & Pontificijs hausisse , è quibus pleriq; ad verbum in p̄fstantissimis suis
scriptis descripsisset , & in ea supina ignorantia , de S. Cœna , usq; ad finem vita fere
heserit ; Philippo suam è S. scriptura & Patribus colligente . Resp. Vetus hæc est ,
& ab ipso Carolostadio , secta hujus præpatro ; usurpata jactantia , quā ille vide-
rī voluit , Pontificias idolomanias solū prostravisse , Lutherum penicillo obiter
saltē strinxisse . Cui Lutherus : Rühme dich Reuplein / dein Vater war
ein Bolwurm . Monstra autem nobis , hanc è Papistis descriptionem , has Pa-
pisticas pennas , hanc supinam ignorantiam , in Luthero : nomina librum , pagi-
nam : quod , eti aliquot millia candelarum accendas ; omnesq; Lutheri libros , ab
eo tempore quo in omnibus doctrinæ Christianæ capitibus veram & immotam
sententiam conceperat , hoc est , ab anno 1518 , accuratissimè perlustres , non po-
teris . Sed , credo , de probatione haud magis hos calumniatores sollicitos fuisse ,
atq; de nivo Anaxagoræ . Præterea , quid Lutheri doctrina , de Cœna , cum Pon-
tificijs superstitionibus , commune habet ? Ne gry , ne my , ne hy , ne chi quidem :
quod ipsi Pontificij agnoscunt , ipse Lutherus quoq; in minore sua confessione
ostendit . Et conclusionem argumenti diversam ; & medium concludendi , seu
argumentum aliud habet Lutherus , quam Pontificij , ut partim , in Centurijs no-
stris de Cœna , cum Deo , ostendemus , partim alibi ostendimus , quomodo ergo
eorum penitus causam suam texit , & defendit ? Unde autem , è quibus hæreticis
(non S. scriptura , non Patribus) ætatis postremæ Philippus , sua collegerit , &
magnam quidem partem , plurimis scholasticorum & Pontificiorum adulterinis te-
tus in Ecclesiæ theatrum prosligerit , eorumq; cristi pileum mitre exornaret ,
cap. 4. ostendetur . Interim obscurum non est , quid hos homines mordæt ; quod Lu-
therum & nostras Ecclesiæ subinde suggillant , quasi Papales retineamus stipulas .
Caussa hæc est , quod Berengarius , dogmatis Calviniani , de S. Cœna , in Europa
(fuit enim Andagvensis in Gallia Diaconus) primus auctor , circa annum Chri-
sti 1045 , sub medio Papatu , Pontificatu nempe Nicolai II , ut Platina & Lanfrancus
annotarunt (quanquam in tom. 2. conciliorum illa synodus ad Nicolaum I. refe-
ratur) damnatus est , palinodiana cecinit , qua legitur in decretal. dist. 2. de conse-
crati cap. ego Berengarius : ejusq; sophismata , quæ hodie Calviniani & Philippistæ
adhibent , à scriptoribus illis , Lombardo , Thoma , Durando , Hugone , Gabriele , & si-
milibus postea refutata sunt . Hæc ipsissima hujus accusationis caussa est . Quasi verd
assertio vero præsentie corporis Christi in S. Cœna , in Pontificatu primū orta , &
non multo ante tempore ab ipso Christo , Apostolis , & orthodoxis Patribus tradi-
ta fuerit ? Ait XV. Disputationes à Luthero fuisse horridius exasperatas , extra trami-
tem medium abductas ; que Lutherus obscurè , sparsim , diffusè & germanicè tradidit , ea
à Philippo illustrata , in methodum , ad discentium captum , reducta , & latè ad gentes ex-

teritus .

seras; & nostra lingue imperitas, propagata fuisse: nibil scripsisse Lutherum, quod non
in examine, locis communibus, & corpore doctrine Philippi, plenè & solidè continetur,
ita Methodice, ut NEMO utiliter docuerit, qui huius neglexerit methodum. Resp. 1.
Disputationes à Lutherò horridius exasperatas non fuisse, jam supra diximus, unde verò
probabis, extra transit em medium abductas? Dices forte, Lutherum, Islebam, ubi tum
mortuus est, jaxi profecturum, & collegio Theologico valedictorum, solum esse, in op-
pugnandis Cinglianis, modum & limites excessisse: rogasse igitur Philippum, ut ipse
moderato aliquo scripto, post Lutheri mortem, controversiam Sacramentariam mitiget;
sibi enim (Lutherò) id non licere, ne totam suam doctrinam, tali revocatione, de errore
suspectam redderet. Ita n. fabulantur Neostadienses, Heidelbergenses, Embdenscs, Bremens-
ses, & quidē Heidelbergenses, id probant testimonio M. Pfulmāni Pastoris Naburgensis,
qui idem è D. Alexio olim Professore Theologo in Academia Lipsiensi intellexerit. sed
quā fronde? Nam hic testis à pientissimo Elefto Palatino, Dn. Ludo dico, de testimoni-
o interrogatus, in loco Dei nomine, gravissimè obtestatione, palam confirmavit, sibi
hujusmodi testimonium, per apertum mendacium, à Calvinianis affungi. Simili ratione,
ipse temporis calculus, vanitatem hujus mendacij prostituit: Nam 17. Jan. anni 46, b. 8.
quatuor diebus ante illud colloquium, expressè Cinglianos & Tigurinos damnabit, in epistles
ad Jacob. prapos. Bremensem, 12. autem Januarij, ejusdem anni, in concione,
quam postremam VVitebergae habuit, maximo zelo VVitebergenses hortatus est, ne Sa-
cramentariorum doctrinam reciperent, & batteinatus, metuere se, ne Diabolus à fide ipsos
abducatur. Deinde post hoc commentum Hale in transitu, 26. Ianuar. pro concione populi
fidelissimè monuit, ut sibi à Sacramentarijs caverent, quos etiam triduo ante obitum, 15.
Februario, Islebij, postremà omnium, quam habuit, concione, damnabit; quæ conciones
extant tom. 8. Jenensi. Adb. ac certum est, Lutherum, Islebij, paucis, ante finem vite, die-
bus, multis presentibus praestansimis viris, inter alia, hec quoq. in mensa locutum
esse: Si me Dominus aliquantisper adhuc superstitem esse bolet, tria adhuc perficiam, &
postea ad placidam in Christo quietem me componam. Interrogatus, quanam illa es-
sent? respondit: Se primum ad propositiones Theologiarum Lobaniensium responsum
secundo, contra argenteos ICtos, qui principibus inter se concitatis, omnium turbarū an-
tēores existant, scripturum, Tertiō, unum adhuc scriptum, contra Sacramentarios, se a-
dornaturum & postea labori ac vite finem impositurum esse. Denig, in ipsa beatissime
anime expiratione, suam doctrinam, hactenus traditam, à D. Justo Jona, interrogatus,
sonorā adīrmatione, approbabit, in qua constanter mori cupiat. Confer D. Merlinum,
scripto, wider der Heydelberschen Theologen Landlügen. 2. Quæ de scriptis
Lutheri & Philippi, adjiciunt, Philippis a. g. breviter, hoc velunt; Lutherum c. a. ron fu-
isse instrutum docendi facultate, quæ a Doctore Ecclesie, exigit Apostolus 1. Tim. 3.
Philippum autem optimè. Tria enim sunt, quæ in doctrina qualibet considerantur, be-
ritas, ordo, perspicuitas; quæ omnia Lutherò admunt, Philippo transcribunt. Cui calu-
mnia, (ut testimoniu Philippi in prefat. tom. 3. Luther. & cōment. in Genes, qui dexte-
ritatem Lutheri, in interpretando, omnium aliorum scriptis prefert, taceam) Lutheri &
Philippi scripta, inter se collata, singulis fere paginis, contradicunt. Neg, tamē suā Philip-
po laudem detrahimus, quam Lutherus ipse tribuit, quod amplissimas doctrinas, in sche-
lastica

laſtice juuentutis commodum, contraxerit & in brebia compendia redegerit; quanquam illud
quod, quicquid in Lutheri scriptis extet, id omne in compendij suis Philippum comprehendisse
dicitur, non solum prodigiōse falso, sed & ridiculissimum sit. Crudam, insipidam & conſu-
meliosam illam ſententiam, hominis in ſole caligantis, de Philippi methodo, quam qui negle-
xerit, utiſiter non docuerit; concilcandam potius ſentio, quam conſutandam. 4. illud autē
prætereundum non eſt, quod non obſcurè Lutheri ſcripta in contemptum adducere conantur,
Philippiſte, quaſi illa indocti germanis ſaltē cognita fuerint, Philippi aueſem, exteris. Hinc
non defunt, qui per contemptum, Lutherum vocarint, den deuſchen Merten. Contre
affirmamus nos, nusquam, ſive Galliam, ſive Italiā, ſive Belgium, ſive alias exteris nationes,
velis, Philippi compendia & libellos penetraſſe, ubi non prius, Lutheri ſcripta, januam Eōan-
gelij aperuerint. Ecce enim! annon ſcripta Lutheri in manus Pontificis, Leonis X, jam ante
devenierant, priusquam Philippus VVitebergam? annon Eccius, Prierias, Hochſrat, Car-
dinalis Cajetanus, tota Academia Loſaniensis, facultas Theologica Coloniensis, anno 1518,
1519, cum Philippi nomen adhuc ferme ignotum eſſet, Lutheri libros, intram & extra Germa-
niā legerunt, oppugnarunt, igni adjudicarunt, combuſſerunt? annon Lutherns ipſe Poſtil-
lam, editam anno 1521, optimum ſuorum librorum, quos ante id tempus ſcripſerat, opera
Buceri, in exteris nationes, cum Sacramentarij Veneni admixtione, penetraſſe conqueritur?
Quid dicam, de bulla Pontificis Romani, anno 1520, per universum orbem Christianum, di-
ſulgata? quid de furioso Parifermi Theologastrorum, contra Lutherum, edito decreto?
quid, de Henrico, Regis Anglie, in Lutheri doſtrinam, libro acerbiffimo? que omnia ostendunt,
doſtrinā Eſtagely, ministerio Lutheri, Italia, Gallie, Anglie affulſſe, antequā Philippi ſcripta
haberentur, legerentur. Ais XVI: Lutherum non tam forti fuſſe pectore, quam Philippus,
hoc nomine haud à tergo hofſibus notus; iudg probas: quia Lutherus privatim tantum, Augu-
ſte, cum Cajetano colloctus ſit, clam ab eo diſceſſerit, VVormatiſ cauſam ſuam tumultuarie
egerit, Cesarīq, mitiſſimū habuerit: è cōtra, Philippus ſepiuſ, nō abſens, ſed præſes cū acerrimis
hofſibus dimicariſt, omnibusq, prælijs, in comitijs, colloquijs, non ſolum interfuerit, ſed & præ-
fuerit: cuius etiam ſuggeſtione, Lutherus Lipsia Eccium proſtrarit. addiſion anguſtias Luthe-
rum in Marpurgensi colloquio redactum eſſe, ut nihil amplius respondere potuerit. Reſp. Ekclia
quid audio? an tam forti pre Lutheri, Philippus, pectore, ut hofſibus etiam, eo nomine, notus
fuerit? Mirum dictu, de illo Philippo, quem Pifandro timidiorem fuſſe, res ipſa loquitur. Adi
epiſtolas D. Jone & Lutheri, & videlicet: quorū ille, in Epiftolis ad Lutherum, mirabilis Phi-
lippum triftia, & nimium, ob publicam cauſam affici, & AFFECTU VINCI, reſtatur: hic
in epiftolā ad Philippum, ego, inquit, tuas miferrimas curas, quibus te ſcribis conſumi, vebe-
menter odi, quod ſic regnant in corde tuo. Non eſt magnitudo cauſe, ſed magnitudo incredu-
litatis noſtre. Was han der Teuffel mehr/denn das er vns Ei würgē. Obſe-
cro te, luſtare conrate ipſum, maximum hofſem tuum, qui Satana tentum armorum contra
te ipſum miniftr. Ipsiſe Philippus in epiftol. ad Lutherum, quam pifillanimis! bui, ut quirī-
tatur, ut lacrymatur! Quapropter dum in Philippo majorem fuſſe, quam Luther, forti-
dinem, afferis, na ridiculus es. Urges quidem: Lutherum privatim tantum Auguſta, cum Ca-
jetano, colloctum eſſe; at toto erras cælo. Nam Lutherus 1. Auguſtam, publicè, hoc nomine,
eittatus & missus fuit 2. Cajetanus non ſuo ſed Papæ nomine hoc colloquium inſtituit. 3. Ma-
ximiliani. 1. Imperatoris auſteritas acceſſit, qui ſalvum conductum, ad hoc colloquium, Luthe-

eo clementissime impetrabit. 4. non solus Cajetanus cum solo Lutheru, sed in presentia aliquae
præstantissimorum virorum, immo etiam à Cesarea Majestate deputatorum, collocutus fuit,
anno 1518. Vide Luther. tom. I. Jenens. fol. 180. Quoniamcum, cum privatum colloquium, supe-
rioribus nundinis, potueritis mutare in publicum, cœnè scripto Tossani pag. 40 contra D. Hoe,
apparet, non mirum erit, si hoc publicum mutatis in privatum. Urges insuper: Lutherum clama-
re à Cajetano Augustâ discessisse: sed quâ hac effutis fide? Ita enim sentio: Qui de voluntate &
mandato Cajetani, adeoq; iussus, Augustâ discessit, & se discessurum prius Cajetano significa-
vit, ille clam aufugisse non dicetur, sine mendacio. At ita discessit Lutherus, ut partim è Slein-
dano, partim ex epistola Lutheri ad Cajetanum & Electorem Fridericum, colligitur. Ergo. Ur-
ges: Lutherū causā suā VVormatiæ dñ taxat tumultuarie egisse; at quo teste? Quin potius,
Lutherus, ne in illis comitijs, corā Cesarea Majestate & imperij ordinibus, tumultuarie quid
ageret vel egisse putaretur, priusquam ad ea, que ipsi proponebatur, responderet, deliberādi spatiū
petijt, eoq; impletato, distincte, animose, constater & perspicue, ad singula respondebit. Nec quicquam
tumultuarie actum, à Lutheru, in illis comitijs, occurrit, sed omnia circumspicit, omnia prudē-
ter, quod nemo negaverit, nisi cui cornea fibra est. Quorsum verò, quod Lutherum habuisse mi-
tissimum Cesarem inculcas? an, ut Cesarem extollas? vel potius, quod res ipsa ostendit, ut Lu-
thero maculam aspergas, quod, nisi de miti & propitio Cesaris animo edictus, nunquam
causasse rationem VVormatiæ redditurus fuerit? Spissum verò & prodigiosum hoc est mē-
daciun. Nā. 1. quis ignorat, Lutherum cū à multis sollicitaretur, ne VVormatiæ compareret,
quia se verum contra ipsum ibi jam latum esset decretum, respondisse impetrerit? Mibi verò,
qui vocatus sum, decretum est, ingredi urbem, in nomine Domini Jesu Christi, etiam si scirem,
tot Diabolos mihi oppositos, quod sunt tegule, in omnibus totius urbis tectis. 2. et si Carolus
V. fidem datam & adscriptam violare noluit, an propterea Lutheru fasit? Neutquam: nā
audito ejus responso, Lutherum publicè proscriptis, omnibusq; mandavit, ut post 21 dies, quos
ad redditum ei concederit, quisq; de operam, ut illum capiat, & captū in suam potestatē per-
ducat. Hec de Lutheru. audiamus etiam quid è contra de Philippo afferas? & qui Lutheru pre-
feras? bune nempe non absensem, sed presentem, cum acerrimis hostibus dimicasse, omnibusq;
prælijs, in comitijs & colloquijs, non solum interfuisse, sed & prefuisse, celebras. Dignum en-
comium, quod ab adulatore Philippi proficiuntur! Nam quibus prefuisse Philippus colloquijs?
quos acerbiores hostes habuit, quām Lutherum habuisse, publica monumenta ostendunt? quā-
do in tanto Caesaris, Electorum, omnium imperij ordinū, confessu, ut Lutherus VVormatiæ, vel
Verbum dixit? quando ita à Cesare & Pontifice excommunicatus, publicè proscriptus, à tam
magno, tam multis hostibus, ita crudeliter, ut Lutherus, oppugnatus fuit? Diligens antiquita-
tis evolutio ostendat, post Apostolorum tempora, non fuisse virum, qui cum tot acerrimis ho-
stibus tam masculè congressus, à nullo illorum vel corporaliter vel spiritualiter victus fuit.
Quod addis: Philippi suggestione, à Lutheru, Eccium prostratum fuisse, falsissimum est. Et qui,
in Theologicis, Lutherus, qui doctrinam suam neg, ab hominibus, neg, pér homines se accepisse
ad Electorem Saxonie gravissime scripsit, opus habuit suggestione Philippi, qui ad Philosophia
imprimis docendam vocatus erat. Adi acta Augustanae confessionis, & videbis contrarium, quoties
sc. & quām sollicitè Philippus Lutheri consilium & judicium petierit, & quām unice Princeps ipse,
licet Philippus secū haberet, à Lutheri consilio in gravibus rebus peperderit illud verò quod sub-
jicit, de Lutheru, ad angustias in colloquio Marpurgensi redatto, quām falsum sit, colloquij
acta testantur. Que hoc capite excutienda restant, de ijs, sequentis disputationis capitib; de
Philippismo, cum Deo, commodius.

• 89 •

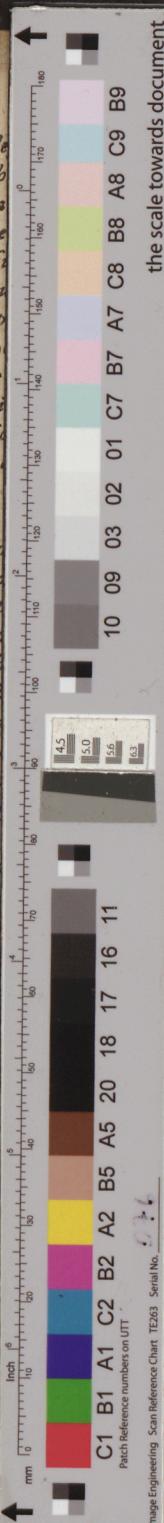

Universitäts
Bibliothek
Rostock

[http://purl.uni-rostock.de
/rosdok/ppn737584424/phys_0043](http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn737584424/phys_0043)

DFG

*laſtice juuentutis commodum, contraxerit & in brevia compendia rede
 quod, quicquid in Lutheri scriptis extet, id omne in compendis suis Ph
 dicitur, non ſolum prodigioſe falſum, ſed & ridiculiflum ſit. Crua
 meliosam illam ſententiam, hominis in ſole caligantis, de Philippi me
 xerit, utiliter non docuerit; conculcandam potius ſentio, quam conſi
 pretereundum non eſt, quod non obſcure Lutheri ſcripta in contemptu
 Philippiſte, quaſi illa indoctis germanis ſaltē cognita fuerint, Philippi
 non deſunt, qui per contemptum, Lutherum vocarint, den deuſch
 affirmanus nos, niſquām, ſive Galliam, ſive Italianam, ſive Belgium, ſive
 Belis, Philippi compendia & libellos penetraſſe, ubi non prius, Lutheri
 gelij aperuerint. Ecce enim! anno ſcripta Lutheri in manus Pontificis
 devenarent, priuquam Philippus VVitebergam? anno Eccius, Pr
 dinalis Cajetanus, tota Academia Loſaniensis, facultas Theologica
 1519, cum Philippi nomen adbuſ ferme ignotum eſſet, Lutheri libros,
 etiam legerunt, oppugnarunt, igni adjudicarunt, combuſſerunt? anno
 lam, editam anno 1521, optimum ſuorum librorum, quos ante id tem
 Buceri, in exterias nationes, cum Sacramentarij Beneni admixtione,
 Quid dicam, de bulla Pontificis Romani, anno 1520, per universum o
 bulgata? quid de furioso Parisenſium Theologoſiſtorum, contra Luth
 quid, de Henrici, Regis Anglie, in Lutheri doctrinam, libro acerbifimo
 doctrinā Evāgely, ministerio Lutheri, Itali.e, Gallie, Anglia affulſſe,
 haberentur, legerentur. Ais XVI: Lutherum non tam fortifuiſſe po
 hoc nomine haud à tergo hoſtibus notus; idq. probas: quia Lutherus pr
 fte, cum Cajetano collocutus ſit, clam ab eo diſceſſerit, VVormatiae cau
 egerit, Cesarīq. mitiſſimū habuerit: ē cōtra, Philippus ſepiuſ, nō abſens,
 hoſtibus diſiſcarit, omnibusq. pralij, in comitijs & colloqij, non ſolū
 fuerit: cujus etiam ſuggeſtione, Lutherus Lipsia Eccium proſtrarit. ad
 rum in Marpurgensi colloquio redactum eſſe, ut nihil amplius reſponde
 quid audio? an tam forti pre Lutherio, Philippus, pectore, ut hoſtibus
 fuerit? Mirum diſtu, de illo Philippo, quem Pifandro timidiorem fuſſe
 epiftolas D. Jone & Lutheri, & videbis: quorum ille, in Epiftola ad L
 lipſum triftitia, & nimium, ob publicam cauſam affici, & AFFECTU
 in epiftola ad Philippum, ego, inquit, tuas miserrimas curas, quibus tu
 menter odi, quod ſic regnant in corde tuo. Non eſt magnitudo cauſae
 litatis noſtre. Was kan der Teuſſel mehr/denn das er vi
 cro te, luclari contrate ipsum, maximum hoſtem tuum, qui Satana ta
 te ipsum ministrat. Ipſe Philippus in epiftol. ad Lutherum, quam puſſi
 tatur, ut lacrymatuſ. Quapropter dum in Philippo majorem fuſſe, q
 dinem, afferis, na ridiculus es. Urges quidem: Lutherum privatim tan
 jetano, collocutum eſſe; at toto erras cœlo. Nam Lutherus 1. Auguſta
 eſtatus & miſſus fuit 2. Cajetanus non ſuo ſed Papa nomine hoc collo
 ximiliani. I. Imperatoris auſteritas accessit, qui ſalvum conduxit, ad*

the scale towards document

Scan Reference Chart TE263 Serial No. 170

Image Engineering